

SAUGIOS KAIMYNYSTĖS

VADOVAS

SAUGIOS KAIMYNYSTĖS VADOVAS

Vilnius, 2015
UAB „Litera“

UDK 351.74/.76(474.5)
Sa247

Parengė Saugios kaimynystės grupių asociacija

Leidinio leidybą finansavo Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerija

ISBN 978-609-8144-14-7

© Saugios kaimynystės grupių asociacija, 2015

TURINYS

Kodėl kaimynai buriasi?	5
Saugi kaimynystė – kas tai?	6
Saugios kaimynystės nauda.....	8
Ar jums reikalinga saugios kaimynystės grupė	10
Kaip įsteigti saugios kaimynystės grupę?	12
Pirmojo susitikimo organizavimas	17
Saugios kaimynystės dalyvių atsakomybės	18
Savivaldos atsakomybė.....	20
Saugios kaimynystės grupės lyderio veiklos	21
Saugios kaimynystės grupės narių veiklos.....	22
Saugios kaimynystės grupių asociacijos veikla.....	22
Kaip stebėti aplinką?	23
Įtartini asmenys.....	24
Įartinos transporto priemonės	27
Įvykių apibūdinimas	27
Gyventojų patruliavimas	28
Kaip į veiklas įtraukti daugiau kaimynų?	29
Kaip pranešti apie nusikaltimą?	30
Kada kreiptis 112?	30
Kokiu atveju kreiptis į savivaldybę?.....	32
Kada kreiptis į policiją?	33
Kada padės priešgaisrinė tarnyba?.....	34
Aplinkos saugumo vertinimas	36
Naudotinos techninės apsaugos priemonės.....	38
Kaip išvengti nusikaltimų: problemos ir jų sprendimo būdai	39
Vagystė.....	39
Kibernetiniai nusikaltimai	40
Triukšmas.....	40
Policijos rėmėjai.....	41
Gerosios praktikos pavyzdžiai Lietuvoje	42
Savanoriški saugos būriai Šiauliuose	42
Saugios aplinkos kūrimo mokymai bendruomenėms.....	43

Kodėl kaimynai buriasi?

Jau tapo šiuolaikinio gyvenimo realybe, kad daugelio nūdienos bendruomenių tarpusavio santykiai tampa mažiau asmeniški, nei buvo prieš kurį laiką. Šeimų gyvenimas darosi judresnis, vaikai turi vis daugiau užsiėmimų, kurie veda ir juos, ir jų tėvus iš namų, o vis daugiau tėvų abu dirba visą dieną. Vis rečiau šeimos lanko viena kitą arba prižiūri kaimynų vaikus, vis retesni tampa ir bendri kiemo renginiai ar susibūrimai.

Ši tendencija ir faktas, kad trūkinėja asmeniniai ryšiai, o šeimos vis mažiau laiko praleidžia namie, yra du pagrindiniai veiksniai, lemiantys didėjančią nusikaltimų nuosavybei (pirmiausia – vagysčių ir vandalizmo) skaičių.

Paklauskite bet kurio žmogaus, kuris buvo apvogtas... Šokas ir bejėgiškas pyktis, lydintys suvokimą, kad į tavo namus buvo įžengęs kažkas svetimas, įsirėžia atmintyje ilgam. Sugadinto turto gali būti daug arba mažai, pavogtų daiktų vertė – didelė arba maža, tačiau įsimintini neigiami prisiminimai išlieka. Ir nors dažniausiai vagysčių atveju namiškiai fiziškai nenukenčia, statistika yra negailestinga – vagysčių skaičius nuolat auga. Blogiausia, kad vagis ar įsilaužėlis ir vėl laimi – dingsta su pavogtais daiktais, nepalikdamas jokių realių įkalčių, kurie padėtų jį sugauti ir tinkamai nubausti. Įsilaužimas, neteisėtas įėjimas į privačią teritoriją ir vagystės apibendrintai vadinami turbiniais nusikaltimais. Tačiau neretai turbiniais nuostoliais tokie nusikaltimai neapsiriboja – gali nukentėti ne tik daiktai, tačiau ir įsilaužėlį užklupęs netikėtai į namus grįžęs šeimos narys.

Statistika skelbia, kad vagystė įvykdoma kas dvi minutes, o bent kartą gyvenime buvo apvogti septyni iš dešimties gyventojų. Lietuva šiuo atveju nėra išimtis: metai iš metų bendroje nusikalstamų veikų statistikoje vagystės sudaro didžiausią dalį – 38 proc. Nepaisant policijos pareigūnų veiksmų, tik 26 proc. (šiek tiek daugiau nei kas ketvirta) įvykdytų vagysčių buvo ištirta. Ši liūdna statistika rodo, kad esamų pareigūnų pajėgų nepakanka, o, norėdami apsaugoti savo turtą, savimi turime rūpintis ir mes patys.

Yra ne tiek ir mažai galimybių užtikrinti, kad kita vagies auka netaptumėte ir jūs patys. Turto draudimas, signalizacijos įrengimas, pinigų ir vertybių saugojimas ne namuose, bet banko saugyklose, galų gale – privačių saugos tarnybų paslaugos. Viena iš tokių priemonių – ir Saugios kaimynystės programa, Lietuvoje veikianti jau daugiau nei dešimtmetį. Norėdami užsitikrinti savo saugumą ir padėti policijos pareigūnams, žmonės imasi kurti saugią aplinką patys ir buriasi į saugios kaimynystės grupes. Tokių grupių Lietuvoje jau yra daugiau nei 2000, o jų sukaupta geroji praktika padeda ir kitiems apsaugoti savo turtą.

Neretai saugios kaimynystės grupės steigiamos tose teritorijose ar namuose, kur visai neseniai įvyko serija vagysčių. Ir dažnai tokios veiklos pradedamos nuo paprasto klausimo – kaip mums įsirengti vaizdo kameras? Deja, net ir tinkamai parinkta, kokybiška (vadinasi, ir brangi) vaizdo kamera padeda tik išaiškinti jau įvykdytą nusikaltimą, tačiau nepadeda jo išvengti ar susigrąžinti prarastų daiktų.

Dar vienas gajus mitas – mano namuose nėra ką vogti. Deja, tačiau vagių aukomis dažniau tampa ne tie, kurie turi sukaupę daugiau turto, bet tie, kurie nesistengia apsaugoti to, ką turi. O juk net ir vienas pavogtas televizorius, kompiuteris ar kita buitinė technika – tai papildomos išlaidos, kurių turėsime norėdami įsigyti prarastus daiktus. Ir seno televizoriaus praradimas kartais yra skaudesnis nei prarastas naujas plazminis televizorius, jei jo savininkas gali lengvai kompensuoti jo trūkumą ir be didesnio vargo įsigyti naują.

Saugi kaimynystė – kas tai?

Lietuvoje saugios kaimynystės modelis grindžiamas bendradarbiavimu tarp policijos, savivaldos institucijų ir pačios bendruomenės, tačiau iki šiol nėra valstybės mastu suformuota aiški saugios kaimynystės sąvoka. Šiuo metu kiekviena apskritis, kiekvienas programos dalyvis gali interpretuoti ją taip, kaip pats supranta. Visgi išlaikomi pagrindiniai principai – tai bendruomenės įtraukimas į visuomenės saugumo veiklą ir glaudus bendradarbiavimas tarp bendruomenės, policijos bei savivaldos institucijų.

Nusikaltimų prevencijos priemonės tradiciškai yra laikomos vienu iš policijos pareigūnų darbo barų, nors vis aiškiau suvokiama ir bendruomenės dalyvavimo tokiose programose svarba. Bendruomenės ir policijos bendradarbiavimo pradžia laikytina 1997 metais pradėta judėjimo „Stabdyk nusikalstamumą“ veikla, kurios vienas iš tikslų buvo „siekiant užtikrinti gyventojams saugią kaimynystę, organizuoti „Saugios kaimynystės“ grupes ir aiškinti gyventojams gyvenamųjų namų ir butų apsaugos įrangos būtinumą“. Per vienus metus Lietuvoje susikūrė 40 judėjimo skyrių, o vien Vilniuje veikė apie 400 aktyvių jo narių, tačiau nutraukus valstybės finansavimą 2001 metais judėjimas baigė savo veiklą.

Lietuvoje Saugios kaimynystės programos plėtrai pagrindą sudarė 2003 metais patvirtinta Nacionalinė nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programa, kurios vienas iš uždavinių – „didinti bendruomenės vaidmenį sprendžiant žmogaus ir visuomenės saugumo problemas“.

Saugios kaimynystės programa susiformavo Jungtinėse Valstijose kaip priemonė, padedanti įtraukti gyventojus į nusikaltimų prevencijos veiklą. Pagrindinis saugios kaimynystės principas, padedantis mažinti nusikalstamumą, – gyventojų atliekamas aplin-

Saugi kaimynystė – tai jūsų ir kaimynų bendradarbiavimas, padedant policijai ir kitoms institucijoms bei stiprinant saugumą jūsų gyvenamojoje vietovėje.

Daugiau informacijos apie programos teikiamas galimybes rasite adresu:
www.saugikaimynyste.net

MITAI IR FAKTAI

Mitas. Saugi kaimynystė neveikia.

Faktas. Tinkamai įgyvendintos programos mažina nusikaltimų skaičių iki 80 proc. Daugelis nusikaltėlių pripažįsta, kad Saugios kaimynystės ženklas juos priverčia rinktis kitą teritoriją.

Mitas. Saugios kaimynystės programa tik tiems, kas turi pinigų.

Faktas. Programoje gali dalyvauti visi.

Mitas. Norėdamas dalyvauti saugios kaimynystės veiklose, turėsiu atsisakyti kitos veiklos.

Faktas. Dalyvauti programoje galima skiriant tam minimaliai laiko: tiesiog stebėti aplinką, informuoti apie pastebėtas įtartinas veiklas ir dalyvauti susitikimuose.

Mitas. Saugi kaimynystė – policijos programa, todėl ir viską daryti turi pareigūnai.

Faktas. Policijos pareigūnai gali padėti įsteigti grupę ir vėliau konsultuoti, kaip ją geriau plėtoti, tačiau grupės veiklos – jūsų reikalas ir atsakomybė.

kos stebėjimas ir policijos informavimas apie pastebėtas situacijas, kurias galbūt galėtų sukelti galimi nusikaltėliai. R. Titus pažymi, jog neretai Saugios kaimynystės programą sudaro trys pagrindinės dalys: kaimynų aplinkos stebėjimas, nuosavybės ženklavimas ir įvairių saugos priemonių naudojimas. Kai kurios programos apima ir kitus elementus – pavyzdžiui, papildomai samdomus policijos pareigūnus, dažnesnį pėsčiųjų patrulių patruliavimą, civilių asmenų vykdomus patruliavimus, jaunimui skirtas edukacines programas, pagalbos aukoms centrų veiklą, papildomus policijos skyrius ir pan.

Pasaulyje vykdomos saugios kaimynystės programos gali būti inicijuojamos arba policijos pareigūnų, arba pačių gyventojų. Pirmosios programos, pradėtos Didžiojoje Britanijoje, buvo inicijuotos policijos, tačiau neretai tokia iniciatyva buvo parodyta pačių gyventojų.

Lietuvoje bendruomenių dalyvavimą nusikaltimų prevencijos veikloje analizavo S. Nikartas, kurio teigimu, „Saugi kaimynystė – tai veikla, kuri vienija gyvenamojo rajono, gyvenvietės ar namo gyventojus ir kuria siekiama užtikrinti savo gyvenamosios aplinkos saugumą. Savo pobūdžiu – tai daugiau situacinės prevencinės priemonės, kaip gyvenamosios aplinkos stebėjimas, gyventojų patruliavimas ir pan. Taip pat organizuojami gyventojų susirinkimai, bendradarbiaujama su policija, sprendžiant vietos saugumo problemas. Saugios kaimynystės veiklose yra svarbu įtraukti gyventojus ir siekti jų aktyvumo.“

Kokios galimos saugios kaimynystės formos?

Pasyvus stebėjimas

Pasyvus stebėjimas apima gyventojų įgūdžius stebėti savo gyvenamąją aplinką ir identifikuoti įtartinas veiklas kaimynystėje kasdienės rutinos metu. Policijai perduodama informacija apie pastebėtus įtartinus asmenis ar automobilius yra kertinis saugios kaimynystės elementas. Tačiau nors aplinkos stebėjimas ir yra neginčytinai svarbus, jis neturėtų tapti vienintele saugios kaimynystės grupės vykdoma veikla.

Stebėjimas per langą

Teritorijos stebėtojais per langą dažnai tampa asmenys, negalintys išeiti iš namų dėl sveikatos, amžiaus, neįgalumo, taip pat tie, kurie augina vaikus arba prižiūri ligonius namuose. Per langą teritoriją stebintys gyventojai turėtų susikurti savotišką savo rutiną, pvz., pažūrėti per langą kas 15 minučių, ir stengtis jos nuosekliai laikytis.

Patruliavimas pėsčiomis

Daugelis Saugios kaimynystės programos dalyvių pėsčiomis patruliuoja apibrėžtoje teritorijoje ir stebi įtartinus asmenis ar veiklas kaimynystėje. Aktyvus patruliavimas iš anksto suderintu grafiku, kai pažeidimų pasitaiko daugiausiai, gali būti atliekamas tik poromis (pvz., patruliuoti gali vyras ir žmona arba du kaimynai). Pastebėję įtartinus asmenis ar veiklas, patruliuojantys asmenys privalo pranešti apie tai policijos pareigūnams mobiliuoju telefonu skambindami tiesiogiai policijos komisariato nurodytais telefonais, o tais atvejais, kai reikalinga skubi policijos pagalba – skambindami skubios pagalbos numeriu 112. Pėstieji patruliai turėtų susilaikyti nuo tiesioginio įsikišimo ir nesistengti patys sulaikyti įtariamųjų. Jiems labai praverčia turimas saugios kaimynystės teritorijoje gyvenančių asmenų automobilių sąrašas, kuris padeda nustatyti svetimus automobilius.

* Nikartas S. *Bendruomenių dalyvavimas nusikalstamumo prevencijoje*. Daktaro disertacija. Vilnius, 2012.

Mobilieji patruliai

Mobilusis patruliavimas dažnai naudojamas didesnėse bendruomenėse ir tais atvejais, kai teritorijos stebėjimas per langą arba patruliavimas pėsčiomis nėra efektyvus. Mobilusis patruliavimas vykdomas tuo metu, kai pastebima daugiau įtartinų asmenų ar yra didesnė nusikaltimo grėsmė. Mobilieji patruliai, kaip ir pėstieji, naudoja mobiliuosius telefonus ryšiai su atsakingomis tarnybomis palaikyti.

SVARBI PASTABA! Saugios kaimynystės programa skirta pastebėti, užfiksuoti ir pranešti apie vykdomą nusikaltimą, o reaguoti į jį privalo atsakingos jėgos struktūros.

Saugios kaimynystės nauda

Nusikaltimų prevencija, taip pat ir viena iš jos dalių – Saugios kaimynystės programa yra ne tik teisėtvarkos pareigūnų, tačiau ir pačių gyventojų bendra atsakomybė. Neginčytinas faktas – vien tik policijos pareigūnų jėgomis atliekami nusikaltimų prevencijos veiksmai yra ne tokie efektyvūs nei programos, kuriose pareigūnai ranka rankon dirba kartu su vietos gyventojais. Saugios kaimynystės programa kaip tik ir grindžiama glaudžiu policijos ir bendruomenės bendradarbiavimu, o pačios programos efektyvumą įrodo mažėjantys nusikaltimų skaičiai programą vykdančiose bendruomenėse. Gyventojams ėmusis aktyvių veiksmų ir stengiantis apsaugoti savo gyvenamąjį būstą, vagysčių ir turtinių nusikaltimų skaičius tose teritorijose dramatiškai mažėja. Statistika rodo, kad aktyviems gyventojams ėmusis veiksmų, galimybės tampa beribės. Tai savotiška gyvenamojo būsto savininkų apsidraudimo forma, kuri yra išties veiksminga.

Priešingai nei vyraujanti nuomonė, vagystės nėra tik miesto teritorijoms būdingi nusikaltimai. Vis dažniau jos įvykdomos ir kaimo ar mažesnių miestelių teritorijose. Aktyvūs, entuziastingi saugios kaimynystės grupės dalyviai mokomi tinkamai stebėti aplinką, fiksuoti įtartinus asmenis ar įvykius ir informuoti apie juos policijos pareigūnus bei įspėti apie galimas grėsmes vieni kitus.

Saugi kaimynystė – ganėtinai nauja idėja, nors ir yra pagrįsta vienu seniausių ir paprasčiausių žmonių elgesio modelių – kaimyno pagalba kaimynui. O bendraujantys tarpusavyje kaimynai, bendradarbiaudami su policijos pareigūnais, GALI sumažinti nusikaltimų skaičių. Nemaža dalis apklaustų vagių pripažino, kad jie nėra pasiruošę rizikuoti laužtis į Saugios kaimynystės ženklų pažymėtas teritorijas ir jose esančius namus.

Kai kuriose vietose esantys namai nusikaltimų taikiniu tampa dažniau nei kiti, tačiau kiekvienas gali įkurti saugios kaimynystės grupę. Nepaisant to, ar gyvenate daugiabutyje, mieste centre, kotedžų ar nuosavų namų kvartale, saugios kaimynystės grupės keleriopa nauda jaučiamą vienodai. Ši programa padeda išvengti nusikaltimų, suteikia informacijos apie konkrečioje teritorijoje vyraujančius nusikaltimus, skatina visuomet pranešti apie įvykdytą nusikaltimą, leidžia susipažinti su specifiniais nusikalstamumo duomenimis, užtikrina glaudesnę kaimynų bendravimą ir partnerystę su policijos pareigūnais.

Padedą išvengti nusikaltimų

Saugios kaimynystės programa padeda policijos pareigūnams sumažinti vagysčių, įsilaužimų, vandalizmo bei sukčiavimo atvejų skaičių ir netgi mažina Kelių eismo taisyklių pažeidimų skaičių. Teigiamas saugios kaimynystės poveikis pastebėtas komercinėse teritorijose, mokyklose ir bažnyčiose. Nusikaltimai retai įvykdomi tik vienoje vietoje, o dažniau keliauja iš vienos teritorijos į kitą. Saugios kaimynystės grupių steigimas teritorijose, kur šiuo metu įvyksta mažiau nusikaltimų, užtikrina, kad jų nepadaugės ir ateityje.

Suteikia informacijos apie įvykdytus nusikaltimus

Turėdami daugiau konkrečios informacijos apie netoli jų gyvenamosios vietos įvykdytus nusikaltimus gyventojai įrengia technines namų apsaugos ir asmens saugumo priemones (signalizacijas, vaizdo kameras, seifus ir pan.) ir laiku pasirūpina savo turto saugumu. Naudojamos nusikaltimų prevencijos priemonės sumažina nusikaltėlių galimybes įvykdyti nusikaltimą arba leidžia iš viso jo išvengti.

Pranešimai apie įtartinas veiklas

Saugios kaimynystės veiklose dalyvaujantys asmenys geriau pažįsta vieni kitus, tad jiems lengviau informuoti policijos pareigūnus apie pastebėtas įtartinas veiklas ar asmenis jų teritorijoje. Pastebėta, kad, padaugėjus pranešimų apie įtartinas veiklas, mažėja įvykdytų nusikaltimų skaičius.

Nusikaltėlių atgrasymo sistema

Saugios kaimynystės ženklas nusikaltėlius informuoja, kad šioje teritorijoje gyvena saugia aplinka besirūpinantys kaimynai, kurie apie pastebėtus įtartinus asmenis visuomet informuoja policijos pareigūnus. Tačiau vien tik ženklo pakabinimas nevykdant jokių kitų saugios kaimynystės veiklų duoda tik trumpalaikį efektą.

Skatina kaimynišką bendravimą

Saugios kaimynystės programa skatina šalia gyvenančius žmones bendrauti ir bendradarbiauti, keistis informacija apie jiems priklausančius automobilius, darbo laiką, atostogų planus ir t. t. Ji skatina kaimynus prižiūrėti kitų būstą ir kartais dalyvauti bendruose susitikimuose, kur diskutuojama apie saugios aplinkos kūrimą ir apsaugą.

Kriminogeninės situacijos analizė

Nusikaltimai dažnai iš vietos teritorijos persimeta į kitą, todėl saugios kaimynystės grupėms svarbu suprasti naujausias nusikaltimų tendencijas ir gauti informaciją apie kriminogeninę situaciją jų teritorijoje. Bendruomenės pareigūnai, atliekantys nusikalstamumo analizę, atskleidžia tokias tendencijas ir reguliariai informuoja apie galimas grėsmes saugios kaimynystės grupės.

Didina nusikaltimų išaiškinimą

Saugios kaimynystės programa apima tinklą, iš kurio Policijos departamentas gali rinkti naudingą informaciją apie nusikaltimus. Nors dažniausiai saugios kaimynystės grupių dalyviai pastebi tik dalį įvykdyto nusikaltimo, keletas toliau pateikiamų pavyzdžių parodo, kaip atidūs kaimynai gali pagelbėti sulaikant nusikaltėlius.

Vienas saugios kaimynystės grupės lyderis, vidurdienį kaimynui padėjęs nuvalyti sniegą, pastebėjo į kito kaimyno kiemą automobiliu įsukantį jaunuolį. Lyderis pasisveikindamas linktelėjo galva jaunuoliui, kurio neatpažino. Vėliau tas pats jaunuolis buvo

pastebėtas imantis sodo įrankius šalia virtuvės ir daužiantis langą. Saugios kaimynystės lyderis pranešė kaimynui apie įvykį ir policijai nurodė įtartino automobilio numerį, apibūdino asmenį ir nurodė tikslią įsilaužimo vietą. Kadangi gyventojai suskubo pranešti apie įtartinę jaunuolį policijos pareigūnams, jis buvo sulaikytas išeinantis iš kaimo apvogto namo. Jo vairuotas automobilis buvo pavogtas anksčiau. Minėtas jaunuolis buvo nuteistas už septynis panašius nusikaltimus.

Antrasis atvejis – pasikėsinimas išprievartauti jauną merginą. Sugedus merginos automobiliui, ji buvo užpulta gatvėje ir nutempta į šalia esančio vaikų darželio teritoriją. Nors nukentėjusioji buvo tikra, kad galėtų atpažinti nusikaltėlį, jo rasti ilgokai nepavyko. Laimei, nusikaltimas buvo įvykdytas šalia saugios kaimynystės teritorijos. Policijos pareigūnai kreipėsi į gyventojus prašydami pateikti bet kokią su tuo įvykiu galbūt susijusią informaciją, ir netrukus saugios kaimynystės grupės lyderis informavo, kad kaip tik tuo metu vienas iš kaimynų vedžiojo šunį netoliese ir pastebėjęs įtartinę automobilį užsirašė jo numerius. Paaiškėjo, kad tai buvo nusikaltėliams priklausęs automobilis – pagal jo registraciją policija nesunkiai surado nusikaltėlį ir jį sulaikė, o mergina jį atpažino.

Galimybė sumažinti nusikaltimų skaičių

Įrodyta, kad saugios kaimynystės veiklas vykdančiose teritorijose, kur kaimynai kartu stebi aplinką ir rūpinasi vienas kito saugumu, vagysčių ir kitų turtingų nusikaltimų skaičius gerokai sumažėja. Kaimynų pažinimas yra pirmasis žingsnis, padedantis kurti saugią aplinką. Antrasis žingsnis saugumo link – saugios kaimynystės grupės steigimas.

Ar jums reikalinga saugios kaimynystės grupė?

Kaip ir bet kuri savanoriška veikla, Saugios kaimynystės programa visų pirma reikalauja laiko ir pastangų. Pati kaimynystės idėja reiškia, jog vieno asmens jėgomis šios programos vykdyti neįmanoma – pirmiausia reikia užmegzti ryšius su kaimynais ir įsitikinti, kad kiemo problemas dauguma gyventojų mato vienodai. 2015 metais VRM atlikta gyventojų apklausa parodė, jog net 80 proc. žmonių, sužinoję, kad jų aplinkoje padaugėjo nusikaltimų ar teisės pažeidimų, patys aktyviai imtųsi veiksmų, padedančių kurti saugesnę aplinką.

Saugios kaimynystės programa, kaip liudija užsienio šalių patirtis, efektyviausiai veikia tose teritorijose, kur nusikaltimų ir teisės pažeidimų skaičius nėra itin didelis – laiku ėmusi atitinkamų priemonių, nusikaltimams kelią į jūsų kiemą galima užtvirti. Tipiškos situacijos, kurios suburia kaimynus bendroms veikloms – panašūs rūpesčiai (pvz., vienu metu kaimynai įrenginėja naujos statybos butus), bendros problemos (miesčiuose tai – ne vietoje statomi automobiliai) arba nuvilnijusi vagysčių banga kaimynystėje. Susidarius tokiai situacijai pats metas pradėti diskusijas su kaimynais apie dalyvavimą Saugios kaimynystės programoje.

Norėdami įvertinti savo teritorijoje saugumą, kreipkitės į jūsų teritoriją aptarnaujančio policijos komisariato bendruomenės pareigūną, kuris pateiks kriminogeninės situacijos analizę ir atliks aplinkos saugumo vertinimą. Informacijos apie šalia įvykdomus nusikaltimus rasite ir nusikalstamumo žemėlapyje (<http://www.ird.lt/nvzrgis/map/>), kuriame pateikiama aktuali policijos registrų informacija pagal pasirinktą adresą.

Apsispręsti, ar programa išties jums reikalinga, padės ir šis klausimynas.

1. Ar jaučiatės saugūs savo gyvenamojoje teritorijoje?
 - a) Ne
 - b) Taip
 - c) Sunku pasakyti
2. Ar per praėjusius metus esate nukentėjęs nuo vagysčių, plėšimų, sukčiavimo ar kitų nusikaltimų?
 - a) Taip
 - b) Ne
 - c) Ne, tačiau girdėjau, kad nuo to nukentėjo mano kaimynai ar man artimi žmonės
3. Ar Jūsų aplinkoje kyla problemų dėl triukšmo, automobilių statymo, gyvūnų priežiūros taisyklių ar kitų pažeidimų?
 - a) Taip
 - b) Ne
 - c) Sunku pasakyti
4. Ar jaudinatės dėl nepilnamečių vaikų saugumo?
 - a) Taip, nes aplinka nėra visiškai saugi
 - b) Manau, kad mūsų aplinkoje jiems saugu
 - c) Sunku pasakyti
5. Ar Jūsų name įrengtos šarvuotos durys, vaizdo kameros bei kitos apsaugos sistemos?
 - a) Ne
 - b) Taip
 - c) Ne, tačiau planuojame tai padaryti artimiausiu metu
6. Ar jaustumėtės saugiau, pažinodami savo kaimynus?
 - a) Ne
 - b) Taip
 - c) Sunku pasakyti
7. Ar norėtumėte žinoti, kokie nusikaltimai bei kiti teisės pažeidimai dažniausiai įvykdomi Jūsų kaimynystėje?
 - a) Taip
 - b) Ne
 - c) Man tai nerūpi
8. Ar norėtumėte geriau pažinti policijos pareigūnus, aptarnaujančius Jūsų gyvenamąją vietovę?
 - a) Nežinau, kuo jie man galėtų padėti
 - b) Taip
 - c) Ne
9. Ar turite pakankamai informacijos, kaip netapti nusikaltimo auka ar apsaugoti savo turtą ir nuosavybę?
 - a) Ne
 - b) Taip
 - c) Nesu įsitikinęs
10. Ar manote, jog bendradarbiaudami su kaimynais ir policija galėtumėte susikurti saugesnę aplinką?
 - a) Ne
 - b) Taip
 - c) Neturiu nuomonės

Jei surinkote daugiausia „a“ atsakymų – aplinka, kurioje gyvenate, jums neatrodo itin saugi, iškyla nemaža problemų dėl įvairių pažeidimų. Įsteigę saugios kaimynystės grupę ir bendradarbiaudami su kaimynais ir policijos pareigūnais, galite sukurti saugesnę gyvenamąją aplinką ir išvengti nusikaltimų. Bendromis jėgomis paprasčiau, lengviau ir pigiau įdiegti reikalingas apsaugos sistemas, pasirūpinti savo ir kaimyno saugumu, išvengti ginčų dėl automobilių statymo pažeidimų.

Jei surinkote daugiausia „b“ atsakymų – nors jaučiatės saugūs savo gyvenamojoje aplinkoje, tačiau grėsmė tapti nusikaltimo auka išlieka. Pasikonsultuokite su jūsų teritoriją aptarnaujančiais policijos pareigūnais, kokių priemonių dar galite imtis, kurdami saugesnę aplinką. Išsiaiškinkite, ar nusikaltimo auka netapo jūsų kaimynas ar jums artimas žmogus. Policijos pareigūnai suteiks daugiau informacijos apie kriminogeninę situaciją jūsų teritorijoje.

Jei surinkote daugiausia „c“ atsakymų – tikėtina, kad jums tiesiog trūksta informacijos apie gyvenamojoje aplinkoje vyraujančius nusikaltimus. Net jei per pastaruosius metus jūsų aplinkoje neįvyko jokių nerimą keliančių įvykių (vagysčių, plėšimų, nužudymų ir pan.), niekas negali užtikrinti, jog kitu nusikaltėliu taikiniu netapsite jūs.

Kaip įsteigti saugios kaimynystės grupę?

Visuomet saugios kaimynystės grupės steigimo iniciatoriai – patys gyventojai. Dažniausiai diskusijos apie saugios kaimynystės grupės steigimą pradedamos tuomet, kai netoliese įvykdomos kelios vagystės, padaugėja vandalizmo atvejų ar kitų teisės pažeidimų. Būtent tuomet gyventojai supranta, kad aplinka, kurioje jie gyvena, nėra visiškai saugi.

Norėdami steigti saugios kaimynystės grupę, vadovaukitės toliau pateikiamais žingsniais.

1 ŽINGSNIS

Susipažinkite su savo kaimynais ir sušaukite steigiamąjį susirinkimą, į kurį pasivieskite jūsų teritoriją aptarnaujanti apylinkės inspektorij ar Saugios kaimynystės grupių asociacijos atstovus, kurie plačiau visiems paaiškins, kuo gali būti naudinga programa, kokios yra dalyvaujančių programoje gyventojų atsakomybės, patars, kaip suburti į veiklas daugiau gyventojų, ir pamokys, kaip stebėti aplinką bei tinkamai informuoti apie pastebėtus pažeidimus policijos pareigūnus, kitas atsakingas valstybės institucijas. Pui-ku, jei jau pirmajame susitikime dalyvaus ir savivaldos atstovai (seniūnai, seniūnaičiai), kurie papasakos apie savivaldos galimybes prisidėti prie jūsų vykdomų veiklų ir paaiškins, kokias problemas gali padėti jums išspręsti.

2 ŽINGSNIS

Išsirinkite saugios kaimynystės grupės lyderį, kuris pasirašys Saugios kaimynystės susitarimą su policijos pareigūnais bei savivaldos institucijomis. Pagrindinė jo atsakomybė – koordinuoti gyventojų veiklas, bendrauti su policijos pareigūnais, skatinti įsitraukti į veiklas kuo daugiau gyventojų ir užtikrinti, kad gyventojams reikalinga informacija kuo skubiau juos pasiektų. Informacija gali būti perduodama gyventojams išskabinant skelbimus lentose, persiunčiant ją elektroniniais laiškais per *Google groups* ar publikuojant ją uždaroje saugios kaimynystės grupės *Facebook* paskyroje.

Praktika rodo, kad lyderis saugios kaimynystės veikloms koordinuoti ir ryšiams su kitomis institucijomis palaikyti per metus turėtų skirti ne mažiau kaip 40 valandų,

Saugios kaimynystės veikloms per metus rekomenduojama skirti 5–40 valandų.

tačiau neretai jam į pagalbą atskuba ir kiti kaimynai. Saugios kaimynystės grupės lyderis – pirmasis asmuo, į kurį kreipiasi tiek policijos pareigūnai, tiek ir patys gyventojai, todėl jo telefono numerį, elektroninio pašto ir namų adresą turėtų žinoti kiekvienas, gyvenantis toje teritorijoje.

Kadangi saugios kaimynystės grupės lyderiui pateikiama nemaža konfidencialios

informacijos (jis kaupia, atnaujina, saugo ir visą informaciją apie gyventojus), juo turėtų tapti tas žmogus, kuriuo visų pirma pasitiki patys gyventojai. Saugios kaimynystės grupės lyderiu negali tapti baustas asmuo (šią informaciją prieš įforminant saugios kaimynystės grupės steigimą patikrina policijos pareigūnai), šis žmogus turi būti lengvai pasiekiamas tiek kaimynams, tiek ir bendradarbiaujantiems policijos pareigūnams.

3 ŽINGSNIS

Gavus daugumos kaimynų pritarimą saugios kaimynystės grupei steigti ir išsirinkus grupės lyderį, pastarasis surenka informaciją apie gyventojus bei gyventojų patvirtinimą, kad jie sutinka dalyvauti programoje. Nors nėra griežtai reglamentuota, kiek kaimynų turėti dalyvauti saugios kaimynystės veiklose, efektyviausiai grupė veikia tuomet, kai dalyvauja ne mažiau kaip trečdalis konkrečioje teritorijoje gyvenančių šeimų (pvz., norint įsteigti efektyviai veikiančią saugios kaimynystės grupę daugiabutyje, kuriame yra 36 butai, norą dalyvauti saugios kaimynystės veiklose turėtų išreikšti ne mažiau kaip 12 butų savininkai).

Saugios kaimynystės grupė gali būti steigiama viename daugiabutyje, keliuose daugiabučiuose, jei jie turi bendrą kiemą, apimti vieną gatvę ar jos dalį arba net visą gyvenvietę. Geriausia, kad saugios kaimynystės grupė nevirstų daugiau kaip 600 veiklose dalyvaujančių gyventojų, nes priešingu atveju neišlaikomas kitas esminis saugios kaimynystės principas – gyventojai turi pažinoti vieni kitus.

Surinkite kaimynų telefono numerius, elektroninio pašto adresus bei informaciją apie automobilius, kad esant reikalui galėtumėte rasti kaimyną. Surenkant informaciją būtina užtikrinti gyventojus, kad ši informacija bus konfidenciali, saugoma tik saugios kaimynystės grupės lyderio, ir naudojama tik saugios kaimynystės veiklose. Svarbiausia informacija, kurią būtina žinoti apie visus gyvenančius toje teritorijoje:

- Vardas, pavardė
- Adresas
- Telefonas (ir mobiliojo ryšio, ir stacionarus, jei tokį kaimynas turi)
- Šeimos sudėtis (vaikų amžius, kiti suaugę asmenys, į kuriuos būtų galima kreiptis, jei pirmojo nurodyto asmens nepavyktų skubiai rasti)
- Informacija apie šeimos valdomus automobilius (jų markė, spalva, numeriai)
- Elektroninis paštas

Informacijos apie kaimynus surinkimas – puiki proga susipažinti su visais, kurie gyvena jūsų name. Labai naudinga žinoti, ar jūsų teritorijoje gyvena gydytojas, mokytojas, policininkas ar kitų naudingų profesijų atstovas – į juos visuomet galite nedvejodami kreiptis pagalbos.

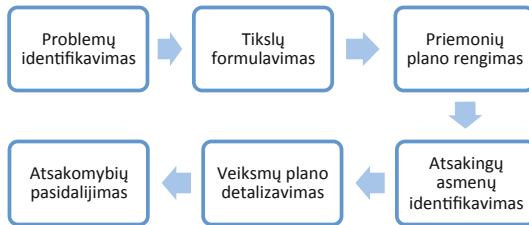
4 ŽINGSNIS

Pateikę prašymą steigti saugios kaimynystės grupę ir pridėję visų pageidaujančių dalyvauti grupės veiklose gyventojų raštiškus patvirtinimus, organizuokite antrąjį susirinkimą, į kurį sukvieskite tiek visus kaimynus, tiek ir policijos pareigūnus, Saugios kaimynystės grupių asociacijos atstovus ar savivaldos darbuotojus.

Visi kartu sukurkite veiklos planą – iškelkite grupės veiklos tikslus bei numatykite priemones, padedančias stiprinti saugumą jūsų gyvenamojoje teritorijoje. Gaukite iš policijos pareigūnų kriminogeninės situacijos analizę ir patarimų, kokios priemonės

padėtų išspręsti esamas problemas. Seniūnijos darbuotojai jums pateiks vertingos informacijos apie finansavimo galimybes ir paaiškins kitus procedūrinius veiklos aspektus, kurie gali būti svarbūs įgyvendinant užsibrėžtus tikslus.

Kurdami planą galite pasinaudoti žemiau pateikiamomis saugios kaimynystės grupės veiklos plano gairėmis.

PROBLEMŲ IDENTIFIKAVIMAS

Atsižvelgdami į policijos pareigūno pateiktą kriminogeninės situacijos jūsų teritorijoje vertinimą ir savo patirtį, įvardykite problemas, kurios yra aktualios jūsų saugios kaimynystės grupei. Jūsų patogumui toliau pateikiamas dažniausiai pasitaikančių problemų sąrašas. Jei sąrašas neradote jums tinkamo varianto ar norėtumėte jį papildyti savo problema, nurodykite ją grafoje „Kita“.

☐ Vagystės iš gyvenamųjų patalpų	☐ Vaikų saugumas
☐ Vagystės iš automobilių	☐ Teritorijos aptvėrimas
☐ Plėšimai	☐ Kiemo sutvarkymas
☐ Pastatų niokojimas, grafičiai	☐ Vaikų žaidimo aikštelių įrengimas
☐ Kiemo ar laiptinės apšvietimas	☐ Poilsio zonos įrengimas kieme
☐ Ne vietoje statomi automobiliai	☐ Gyvūnų laikymo taisyklių pažeidimai
☐ Nerakinamos laiptinės durys	☐ Triukšmas
☐ Nepažįstami grėsmę keliantys asmenys teritorijoje	☐ Rizikos grupės asmenys, besilankantys teritorijoje
☐ Netinkamai naudojami šilumos resursai	☐ Kita _____

IŠSKIRKITE SVARBIAUSIAS PROBLEMAS

Kiekvieną įvardytą problemą įvertinkite balais nuo 1 iki 10: 1 balu vertinamos tos problemos, kurios yra mažiau aktualios jūsų saugios kaimynystės grupei, o 10 balų vertinamos tos, kurių sprendimas yra itin svarbus.

Problema	Balai
Vagystės iš gyvenamųjų patalpų	
Vagystės iš automobilių	
Plėšimai	
Pastatų niokojimas, grafičiai	
Kiemo ar laiptinės apšvietimas	
Ne vietoje statomi automobiliai	
Nerakinamos laiptinės durys	
Nepažįstami grėsmę keliantys asmenys teritorijoje	
Netinkamai naudojami šilumos resursai	
Vaikų saugumas	
Teritorijos aptvėrimas	
Kiemo sutvarkymas	
Vaikų žaidimo aikštelių įrengimas	
Poilsio zonos įrengimas kieme	
Gyvūnų laikymo taisyklių pažeidimai	
Triukšmas	
Rizikos grupių asmenys, besilankantys teritorijoje	
Kita	

IŠSIKELKITE TIKSLUS

Pasirinkite tris penkias svarbiausias problemas, kurias įvertinote didžiausiais balais. Numatykite tikslus, kurie, jūsų manymu, padėtų išspręsti šias problemas arba sumažintų neigiamą jų poveikį bendruomenei.

Bendrinė problema	Tikslas	Priemonės
<i>Pvz., teritorijos aptvėrimas.</i>	<i>Norime įrengti užtvarką prie įvažiavimo į kiemą.</i>	1. Užtvarką įrengiančių įmonių pasiūlymų surinkimas ir apsvaistymas. 2. Finansavimo šaltinių paieška. 3. Atsakingo bendruomenės žmogaus skyrimas vadovauti darbams. 4. Užtvarkos įrengimo suderininimas su savivaldybe.
1.		

NUMATYKITE LAIKĄ IR ATSAKINGUS ASMENIS

Paskirkite atsakingus asmenis, kurie atliks jūsų suplanuotus veiksmus, ir numatykite datą, iki kada tie darbai turėtų būti atlikti. Jei manote, jog užduotis turėtų būti atliekama etapais, nurodykite kiekvieno etapo laiką.

Tikslas	Priemonės	Atsakingi asmenys	Įvykdymo laikas
Pvz., norime įrengti užtvartą prie įvažiavimo į kiemą.	1. Užtvartus įrengiančių įmonių pasiūlyimų surinkimas ir aptarimas.	Pranas	Iki 2016 01 01
	2. Finansavimo šaltinių paieška.	Juozas	Iki 2016 02 01
	3. Užtvarto įrengimo suderinimas su savivaldybe.	Gediminas	Iki 2016 02 01
	4. Užtvarto įrengimo priežiūra.	Pranas	Iki 2016 04 01
1.			

KONTROLIUOKITE PLANO VYKDYMĄ

Nurodytomis datomis organizuokite susitikimus, kurių metu aptarkite darbų atlikimo grafiką. Įtraukite į tokių susitikimą ne tik visus asmenis, kurie gali būti suinteresuoti užsibrėžtų tikslų pasiekimu, bet taip pat ir tuos, kurie gali palengvinti jų įgyvendinimą (policijos pareigūnus, savivaldos darbuotojus, darbus atliekančių įmonių atstovus ir pan.).

5 ŽINGSNIS

Sukurkite jūsų grupės bendravimo platformą: pasinaudokite forumų, interneto grupių bei socialinių tinklų teikiamomis galimybėmis. Informuokite apie tokių grupių sukūrimą visus kaimynus, skatinkite juos jungtis prie saugios kaimynystės grupės veiklos. Įtraukite į tokią veiklą jūsų teritorijoje gyvenančius policijos pareigūnus, senjorus, mokytojus, valstybės tarnautojus. Nepamirškite mažamečius vaikus auginančių mamų – jos taip pat gali stebėti aplinką ir informuoti apie pastebėtas negeroves.

Sukurtos bendravimo platformos bei komunikavimo instrumentai padės dalintis iš policijos gaunama informacija. Kreipkitės į bendruomenės pareigūnus ir paprašykite reguliariai jums siųsti jūsų teritorijos kriminogeninės situacijos analizę, kuria pasidalinkite su kaimynais. Iš pareigūnų ir kitų šaltinių rinkite naudingą informaciją ir dalinkitės ja su visais.

6 ŽINGSNIS

Mokykitės stebėti aplinką, rinkti informaciją apie pažeidimus ir tinkamai ją perduoti policijos pareigūnams. Organizuokite teminius susitikimus, kurie padeda suburti kaimynus ir paruošti juos atitinkamai reaguoti į įtartiną situaciją arba konkrečias nusikalstamas veikas. Susitikimų metu naudinga organizuoti įvairius mokymus, kuriuos galėtų vesti specialistai tiek iš valstybinių, tiek iš bendruomeninių organizacijų. Aktualios mokymų / susitikimų temos:

- Įtartinos veiklos atpažinimas;

- Žmonių, transporto priemonių, įvykių apibūdinimas ir pranešimas apie juos;
- Namų saugumo užtikrinimas;
- Namų saugumo priemonės;
- Telefoninių pokalbių saugumas;
- Veiksmai akistatoje su įsibrovėliais.

7 ŽINGSNIS

Skatinkite savo kaimynus nebūti abejingus ir kreiptis į policiją pamačius daromą nusikaltimą ar kitą teisės pažeidimą, pasirūpinkite, kad jaunimas jūsų gyvenamoje teritorijoje turėtų kuo užsiimti. Organizuokite ne tik renginius saugumo tematika, bet burkite kaimynus ir neformaliai bendravimui. Jei jūsų kiemo teritorijoje yra sporto aikštelė, organizuokite krepšinio, futbolo ar kitų sporto šakų varžybas kaimynams, renginius vaikams, kartu švęskite Jonines, Kaimynų dieną (ji visoje Europoje minima paskutinį gegužės mėnesio penktadienį).

Pirmojo susitikimo organizavimas

Pirmasis kaimynų susitikimas yra vienas svarbiausių, todėl jam būtina iš anksto tinkamai pasiruošti ir apie jo vietą, temas bei tikslus informuoti kaimynus.

Organizuokite pirmąjį susitikimą su kaimynais visiems patogioje vietoje – namuose, šalia esančioje žaidimų ar poilsio aikštelėje, bendrosiose patalpose, bendrijos būstinėje, šalia esančioje mokykloje, bibliotekoje ir pan. Jei neturite susitikimui tinkamų patalpų – kreipkitės į jūsų seniūniją.

Iki planuojamo susitikimo likus ne mažiau kaip dviem savaitėms kreipkitės į jūsų teritoriją aptarnaujančią bendruomenės pareigūną ir pakvieskite jį dalyvauti jūsų susitikime. Bendruomenės pareigūnas kaimynams pristatys kriminogeninę situaciją, papasakos apie Saugios kaimynystės programą ir jos teikiamą naudą. Į susitikimą galite pakviesti ir Saugios kaimynystės grupių asociacijos atstovus, kurie pasidalins gerąja kitų grupių praktika.

Apibrėžkite aiškią teritoriją, kurioje steigsite saugios kaimynystės grupę. Pradėkite nuo mažesnės teritorijos, kurią bus paprasčiau ir lengviau valdyti ir kurios gyventojus bus lengviau sukviesti į susirinkimą. Jei jūsų planuojama saugios kaimynystės grupė apims gatvę, jos dalį ar net visą miestelį, atsispausdinkite konkretų planuojamos saugios kaimynystės grupės žemėlapi, kuriame būtų pažymėti visi kviečiami dalyvauti dalyvauti programoje namai.

Paruoškite kvietimą kaimynams ir iškabinkite jį visiems matomoje vietoje arba paprašykite kitų kaimynų išplatinti šią informaciją.

Šį darbą mielai atliks ir kaimynystėje gyvenantys vaikai ar paaugliai.

Jei turite galimybių, išplatinę kvietimus paskambinkite kaimynams ir pasiteiraukite, ar jie dalyvaus planuojamame susitikime. Išsiaiškinkite, kokie dar klausimai gali būti aktualūs, ir juos būtinai įtraukite į susirinkimo darbotvarkę. Gavę papildomų klausimų iš kaimynų, kurie juos norėtų užduoti policijos pareigūnams, persiųskite tuos klausimus pareigūnams ir paprašykite, kad jie būtų pasirenkę atsakyti į klausimus atvykę į susitikimą.

Pasirūpinkite visomis reikalingomis techninėmis priemonėmis – pareigūnams ar kitiems pranešėjams gali prireikti ir kompiuterio ar vaizdo projektoriaus ir vietos skaidrės rodyti. Pasiteiraukite jų, kokios priemonės jiems reikalingos.

Susitikimo metu stenkitės išsiaiškinti visus Saugios kaimynystės programos klausimus ir aspektus. Tokio susitikimo metu patogų surinkti ir gyventojų parašus ar informaciją apie kaimynus. Jei jūsų kaimynai auginą mažus vaikus, pasirūpinkite, kad jie taip pat turėtų veiklos ir užsiėmimų, o kaimynus pakvieskite dalyvauti susirinkime kartu su vaikais.

Saugios kaimynystės dalyvių atsakomybės

Saugios kaimynystės programa būtų neįmanoma be pačių gyventojų noro joje dalyvauti, tačiau ne mažiau svarbus ir kitų programos dalyvių įsitraukimas. Atskiri gyventojų veiksmai, kuriais siekiama pagerinti aplinką ar netgi apsaugoti savo turtą (pvz., įrengtos vaizdo kameros, įstatytos šarvuotos durys, įrengtos automobilių pastatymo vietos ir pan.), dar negali būti vertinami kaip tikroji Saugios kaimynystės programa.

Būdama viena iš nusikaltimų prevencijos įrankių, Saugios kaimynystės programa ir turi atlikti pirmiausia nusikaltimų prevencijos funkciją. Vadinasi, programą vykdančios grupės turi jausti, kad jų aplinkoje yra saugu. Deja, ne kiekvienas gebėtų būti tikru aplinkos saugumo ekspertu, todėl saugią aplinką įmanoma sukurti tik bendromis gyventojų, policijos pareigūnų ir savivaldos atstovų jėgomis. Šiuo atveju būtini bendri veiksmai, kadangi kiekviena iš dalyvaujančių pusių papildo programą savo indėliu. Gyventojai organizuoja saugios kaimynystės veiklas, bendrauja tarpusavyje, keičiasi informacija ir stebi aplinką. Policijos pareigūnai teikia aktyviems gyventojams kriminogeninės situacijos analizes, atlieka aplinkos saugumo vertinimus ir konsultuoja gyventojus, kokios priemonės padėtų išspręsti konkrečias problemas. Savivaldos atstovai pagal biudžeto galimybes finansuoja kai kurias priemones, padedančias kurti saugesnę aplinką (pvz., sutvarko kiemus, kuria bendrą infrastruktūrą, įrengia apšvietimą, išduoda leidimus ir pan.).

Bendruomenės pareigūno atsakomybė

Policijos sistema visame pasaulyje yra palyginti sudėtinga. Dažnas policininkus supranta ganėtinai siaurai – tai arba kriminalistai, tiriantys nusikaltimus, arba patruliai, reaguojantys į gyventojų iškvietus ir užtikrinantys viešąją tvarką. Ilgą laiką policija buvo vertinama pirmiausia kaip jėgos struktūra, kuri privalo užtikrinti visų mūsų saugumą. Tačiau pasaulyje nėra nė vienos šalies, kuri galėtų sau leisti išlaikyti pakankamą pareigūnų skaičių ir užtikrintų, kad budintis pareigūnas nuolat būtų šalia. Vieni policijos pareigūnai, kad ir aprūpinti naujausia technine įranga, vargu ar gali tapti ta visa matan-

čia akimi ir saugumo siena, kuri leistų visiems kitiems gyventi ramiai.

Supratimas, kad policija viena turi ribotas galimybes sukurti visiškai saugią aplinką visoje šalyje, ir tapo pagrindine priežastimi, dėl kurios vis daugiau šalių įvairiomis formomis stengiasi įtraukti į saugios aplinkos kūrimą ir pačius gyventojus. Būtent todėl 2014 m. vasario 1 dieną Lietuvos policijos sistemoje įdiegtas bendruomenės pareigūno institutas. Bendruomenės pareigūnas – policijos komisariato prevencijos padalinio pareigūnas, kuris savo veikla siekia įtraukti kuo daugiau visuomenės narių į viešosios tvarkos saugojimo ir savo gyvenamosios, darbo ar kitokios buvimo aplinkos saugumo stiprinimo veiklą.

Bendruomenės pareigūnas – tarpininkas tarp gyventojų ir kitų policijos padalinių. Tai savotiškas pašto balandis, perduodantis reikalingą informaciją gyventojams arba surinkantis trūkstamą informaciją iš gyventojų. Tai saugios aplinkos kūrimo ekspertas, gebantis patarti žmonėms, kaip spręsti konkrečias problemas.

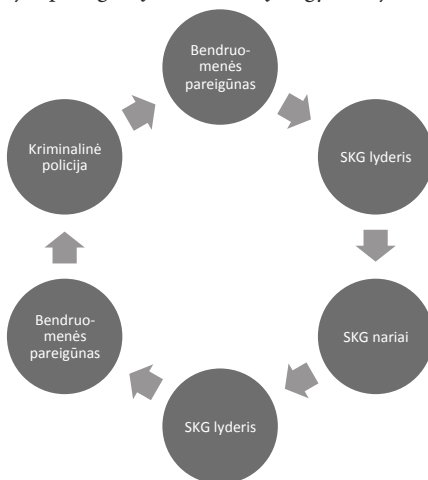
Pagrindinės bendruomenės pareigūno funkcijos Saugios kaimynystės programoje:

- Informacijos apie teritorijoje vykdomų nusikalstamų veikų tendencijas teikimas gyventojams;
- Aktyvus bendradarbiavimas su bendruomenėmis parenkant priemones, padedančias kurti saugią aplinką;
- Gyventojų mokymas ir jų nusikalstamumo prevencijos veiklos koordinavimas;
- Informacijos apie gyventojų problemų sprendimo būdus ir valstybės institucijas, atsakingas už jų sprendimą, teikimas;
- Saugios kaimynystės idėjų propagavimas, gyventojų skatinimas įsitraukti į programos veiklą;
- Papildomų patruliavimų (tik policijos pareigūnų arba bendrų su gyventojais ar policijos rėmėjais) organizavimas saugios kaimynystės veiklą vykdančiose teritorijose;
- Informacijos apie vykdomas prevencines priemones suteikimas gyventojams, jų įtraukimas į tokias veiklas.

Saugios kaimynystės programos teikiama nauda ir bendruomenės pareigūnų funkcijos įgyvendinant programą bene aiškiausiai atsiskleidžia analizuojant žemiau nurodytą informacijos schemą. Įvykus nusikaltimui kriminalinės policijos pareigūnas pateikia visą turimą informaciją apie įvykį, įtariamus asmenis bei kitus reikšmingus duomenis bendruomenės pareigūnui. Šią informaciją gavęs bendruomenės

Bendruomenės pareigūnas:

- Teikia kriminogeninės situacijos analizę;
- Atlieka aplinkos saugumo vertinimus;
- Konsultuoja gyventojus saugios aplinkos kūrimo klausimais;
- Padeda parinkti tinkamiausias konkrečiai teritorijai technines saugumo priemones;
- Tarpininkauja gyventojams teikiant prašymus kitoms institucijoms bei padeda gauti reikalingus leidimus.

pareigūnas kreipiasi į šalia nusikaltimo vietos esančios saugios kaimynystės grupės lyderį, prašydamas pateikti visą turimą papildomą informaciją, kuri gali būti reikšminga atliekant tyrimą. Gautą informaciją lyderis išplatina kitiems saugios kaimynystės grupės nariams ir surenka iš jų su įvykiu susijusią informaciją. Iš grupės surinktą informaciją lyderis įvertina, susistemina ir pateikia atsakingam bendruomenės pareigūnui. Dažniausiai tokiu atveju pareigūnas kartu su informacija perduodami ir iš gyventojų surinkti papildomi paaiškinimai raštu, padarytos nuotraukos, vaizdo įrašai bei kita vertinga informacija. Bendruomenės pareigūnas surinktus duomenis ir įrodymus perduoda bylą nagrinėjančiam kriminalinės policijos pareigūnui, o apie bylos eigą ir baigtį informuojama ir renkant duomenis dalyvavusi saugios kaimynystės grupė.

Savivaldos atsakomybė

Vietos savivalda reiškia, kad vietinės valdžios institucijos įstatymų nustatytose ribose turi teisę ir gebėjimą tvarkyti ir valdyti pagrindinę viešųjų reikalų dalį, už tai prisiimdamas visišką atsakomybę ir vadovaudamasi vietos gyventojų interesais. Ši decentralizuoto politinio sprendimų priėmimo ir valdymo forma atspindi labiausiai vietos sąlygoms ir piliečiams pritaiktą demokratijos pakopą.

Vietos savivalda, kaip demokratinės valstybės santvarkos pagrindas, yra svarbi mūsų demokratijos sudėtinė dalis. Vietos savivalda neutralizuoja šiuolaikinėms valstybėms būdingas tendencijas centralizuotai organizuoti visos valstybės valdymą ir šiuo požiūriu yra lankstesnė ir išradingesnė, geriau laiduojama laisva erdvė piliečio veiklai. Decentralizuotai atlikdamos įvairias funkcijas, savivaldybės palengvina atlikti valstybei keliamus uždavinius ir kartu užtikrina, kad tos funkcijos bus kokybiškiau įgyvendintos vietose. Toks funkcijų paskirstymas vietose skatina atsakingumo jausmą, pilietinę iniciatyvą.

Vietos savivalda įtraukia pilietį į vietos uždavinių sprendimą, išplečia politinio dalyvavimo bazę, laiduoja pliuralizmą įvairiais lygiais, sudaro galimybę priimti vietos sąlygoms bei problemoms pritaikytus ir piliečiams palankius sprendimus. Nei nacionalinio, nei regioninio lygio valdžia nebus labiau prieinama žmonėms už savivaldybes, kurių sprendimai tiesiogiai daro įtaką žmonių gyvenimui.

Planuodama naujų miestų ir miestelių kvartalų statybą, išduodama leidimus įvairioms veikloms ir rūpindamasi kiekvieno gyventojo gerove, savivaldybė neišvengiamai yra svarbi Saugios kaimynystės programos dalis. Norite įrengti greitį ribojantį ženklą? Pastatyti užtvartą prie įvažiavimo? Ant namo sienos pakabinti Saugios kaimynystės ženklą? Įrengti papildomų šviestuvų? Sutvarkyti šaligatvius ar dviračių takus? Pirmiausia turite kreiptis į atsakingą savivaldos skyrių, kuriame gausite visą reikalingą informaciją, suderinsite leidimus, o kai kuriais atvejais būsite įtraukiami į bendros miesto infrastruktūros kūrimą. Deja, ne visi labai aiškiai suprantame, kurios mūsų gyvenimo sritys yra priskirtos savivaldybės kompetencijai, todėl visuomet pradėdant ar jau vykdant saugios kaimynystės veiklas būtina pasikonsultuoti ir su teritorijos seniūnu ar seniūnaičiu.

Savivaldybės institucijos:

- Kuria bendrą miesto ar miestelio infrastruktūrą;
- Išduoda reikalingus leidimus (ženklams įrengti, standams pakabinti ir t. t.);
- Pagal galimybes finansuoja aplinkos tvarkymą, bendrą erdvių įrengimą;
- Organizuoja aplinkos tvarkymo darbus;
- Sprendžia socialinius gyventojų klausimus bei teikia socialinę pagalbą;
- Užtikrina ikimokyklinį ir bendrąjį ugdymą, finansuoja kai kurias neformaliojo ugdymo veiklas.

Pagrindinės savivaldos institucijų funkcijos Saugios kaimynystės programoje:

- Savivaldos institucijų atsakomybių pristatymas gyventojams;
- Gyventojų pranešimų, susijusių su savivaldos funkcijomis, nagrinėjimas ir perdavimas kitoms institucijoms;
- Dalinis nusikalstamumo prevencijos projektų finansavimas, gyventojų skatinimas plėtoti ir inicijuoti tokius projektus;
- Patalpų gyventojų susirinkimams suteikimas;
- Bendrų aplinkos tvarkymo, socialinių klausimų sprendimo veiksmų suderinimas su bendruomenėmis ir gyventojais, gyventojų veiklos koordinavimas.

Saugios kaimynystės grupės lyderio veiklos

Saugios kaimynystės grupės lyderis – itin svarbus asmuo įgyvendinant Saugios kaimynystės programą. Kuo puikiau šią veiklą tinka anksti į pensiją išeinantiems buvusiems policijos pareigūnams, mokytojams, ne visą dieną dirbantiems žmonėms ir tiems, kurie dirbuoja namie. Lyderiavimas vykdamas Saugios kaimynystės programą – dar viena savanoriškos veiklos forma, kuri suteikia galimybę geriau pažinti savo kaimynus, tobulinti savo žinias aplinkos saugumo srityje ir pelnyti kaimynų pagarbą. Įvertinus faktą, jog tinkamai įgyvendinta Saugios kaimynystės programa didina nekilnojamojo turto vertę, buvimas saugios kaimynystės grupės lyderiu – tai ir darbas visų pirma savo paties naudai.

Labai dažnai saugios kaimynystės grupės lyderiais tampa bendruomenių ar bendrijų pirmininkai, patys policijos pareigūnai, seniūnaičiai ar policijos rėmėjai.

Pagrindinės saugios kaimynystės grupės lyderio funkcijos Saugios kaimynystės programoje:

- Propaguoti saugios kaimynystės idėjas tarp kaimynų ir skatinti juos aktyviai dalyvauti veiklose;
- Kaupiti ir atnaujinti informaciją apie kaimynus ir užtikrinti tokios informacijos saugumą bei tinkamą naudojimą;
- Būti tarpininku tarp gyventojų ir policijos pareigūnų bei kitų atsakingų institucijų, palaikyti ryšius su institucijomis ir ginti gyventojų interesus;
- Dalintis nusikaltimų prevencijos informacija, kuri gali būti naudinga gyventojams, informuoti juos apie kriminogeninę padėtį kaimynystėje ir policijos pareigūnų atlikto saugumo vertinimo rezultatus;
- Pasirūpinti Saugios kaimynystės ženklo gamyba, pakabinimu bei tinkama priežiūra;
- Inicijuoti ir organizuoti įvairius saugios aplinkos kūrimo mokymus gyventojams;
- Organizuoti daiktų žymėjimo akcijas, bendrus patruliavimus teritorijoje, kurti ir įgyvendinti kitus prevencinius projektus;

Saugios kaimynystės grupės lyderis:

- Tarpininkauja tarp policijos, kitų institucijų ir gyventojų;
- Kaupia ir saugo kaimynų kontaktinius duomenis;
- Organizuoja mokymus gyventojams;
- Organizuoja daiktų žymėjimo akcijas, renginius ir susitikimus;
- Kuria ir palaiko kaimynų komunikaciją, perduoda jiems iš policijos ir kitų institucijų gautą informaciją.

- Kurti ir palaikyti kaimynų komunikacijos tinklus (*Facebook* paskyras ar grupes, *Google groups* grupę, išnaudoti kitas komunikavimo galimybes socialiniuose tinkluose ir t. t.);
- Kaupti ir sisteminti informaciją, gaunamą iš gyventojų, ir tinkamai ją perduoti policijos pareigūnams ar kitiems atsakingiems asmenims;
- Informuoti gyventojus apie kaimynystėje užfiksuotas problemas, inicijuoti techninių saugos priemonių įrengimą.

Saugios kaimynystės grupės narių veiklos

Kaimynystės veiklos neįmanomos be kaimynų. Ir nors tas laikas, kada buvo įprasta pasikviesti kaimyną puodelio arbatos ar užbėgti pas jį pasiskolinti druskos žiupsnelį, jau praėityje, nuoširdus bendravimas tebelieka aktualus. Kaimynystė prasideda nuo paprastų dalykų – pasisveikinimo laiptinėje, pagalbos žiemą užvedant automobilį ar bendrai prižiūrint kieme žaidžiančius vaikus. Ji, kaip ir daugelis svarbiausių dalykų gyvenime, nieko nekainuoja, tačiau yra labai naudinga.

Kaimynų bendravimas ir pažinimas to, kuris gyvena šalia, yra viena svarbiausių sąlygų, kurios formuoja ir skatina saugumo jausmą. Dažniausiai nebijai to, kuris galbūt ir atrodo grėsmingai, tačiau su kuriuo dažnai sustoji pakalbėti ir kurio rūpesčius bei problemas bent šiek tiek žinai. Dar viena labai naudinga kaimynystei mintis telpa į lietuvių patarlę – „Tas joks vagis, kuris iš savo kiemo neša“. Šią tiesą patvirtina ir nusikaltimus tiriantys pareigūnai.

Saugios kaimynystės grupės narių funkcijos Saugios kaimynystės programoje:

- Aplinkos stebėjimas ir efektyvus policijos pareigūnų bei kitų valstybės institucijų informavimas apie kylančias problemas;
- Dalyvavimas prevenciniuose renginiuose, saugios aplinkos kūrimo mokymuose, susitikimuose, daiktų žymėjimas;
- Rūpinimasis savo turto apsauga (draudimo sutarčių sudarymas, signalizacijos įrengimas būste ir pan.);
- Dalyvavimas bendruose patruliavimuose;
- Dalyvavimas bendrai finansuojant techninių saugos priemonių įrengimą teritorijoje;
- Kaimynystėje gyvenančio asmens turto priežiūra jam išvykus ilgesniam laikui;
- Dalyvavimas bendroje teritorijos tvarkymo akcijose;
- Pagalba saugios kaimynystės grupės lyderiui skleidžiant informaciją ir atliekant kitus reikalingus darbus.

Saugios kaimynystės grupės nariai:

- Stebi aplinką ir informuoja apie pastebėtus pažeidimus;
- Dalyvauja saugios aplinkos kūrimo mokymuose, renginiuose bei akcijose;
- Rūpinasi savo turto apsauga;
- Prižiūri kaimyno būstą, kai jo nėra namuose;
- Dalyvauja bendruose patruliavimuose;
- Prisideda finansuojant techninių saugos priemonių įrengimą bendroje erdvėje.

Saugios kaimynystės grupių asociacijos veikla

Stengiantis suaktyvinti saugios kaimynystės veiklą Lietuvoje, užtikrinti tinkamą programos idėjų viešinimą bei inicijuoti aiškesnę programos įtvirtinimą Lietuvos Res-

publikos įstatymuose, 2013 m. spalio mėn. įkurta Saugios kaimynystės grupių asociacija. Asociacijos misija – suburti bendruomenes ir aktyviąją visuomenės dalį bendram tikslui – kurti saugesnę aplinką Lietuvoje.

Asociacija internete

Mūsų Facebook paskyroje (<https://www.facebook.com/saugioskaimynystesgrupiu.asociacija?ref=hl>) ir interneto puslapyje www.saugikaimynyste.net rasite:

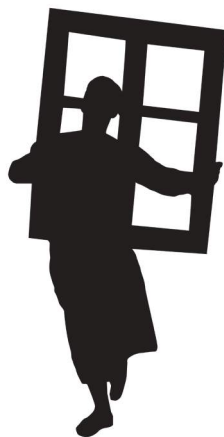
- saugios kaimynystės veiklų pristatymą, programos partnerių atsakomybes;
- informacijos apie saugios kaimynystės renginius Lietuvoje;
- policijos pareigūnų patarimus, kaip apsaugoti savo turtą;
- tipinių gyventojų problemų sprendimo variantus;
- valstybės institucijų (savivaldos, priešgaisrinės saugos ir kt.) atstovų informaciją, padedančią kurti saugią aplinką;
- bendruomenių gerosios praktikos pavyzdžių;
- metodinę medžiagą, reikalingą plėtojant saugios kaimynystės veiklas;
- diskusijas saugios aplinkos kūrimo klausimais;
- informaciją apie vykdomus konkursus tiek finansavimui gauti, tiek ir vertinant jau atliktus nusikaltimų prevencijos darbus.

Pageidaujancius gauti daugiau informacijos apie Saugios kaimynystės programą prašome kreiptis el. paštu skg.asociacija@gmail.com arba mob. telefonu 8 686 26 057.

Kaip stebėti aplinką?

Viena pagrindinių saugios kaimynystės veiklų – aplinkos stebėjimas. Tačiau neretai jis suprantamas pernelyg paprastai, nors ne kiekvienas aplinkos stebėjimas per langą gali būti vertinamas kaip tinkamas. Tam, kad stebėjimas taptų nusikaltimų prevencijos instrumentu, būtina laikytis kelių svarbių sąlygų:

- Aplinka turi būti stebima nuolat, periodiškai vertinant jos pokyčius;
- Reikia aiškiai suvokti, kas neatitinka įprastos veiklos sąlygų: iš namo išnešami daiktai ne visuomet reiškia, kad įsisuko vagis – galbūt jūsų kaimynai tiesiog kraustosi į kitą vietą. Suvokti, kas stebimoje aplinkoje turėtų būti vertinama kaip įtartinos veiklos, galima tik turint reikalingą informaciją, pvz., apie nuomininkų išsikraustymą, apie ilgesnį laiką iš namų išvykstančius kaimynus ir pan.
- Aplinkos stebėjimas tampa instrumentu tuomet, kai į įtartiną veiklą iš anksto rengiamasi atsakyti atitinkamais veiksmais (kreipiantis į policiją, skambinant kaimynui ir pan.).
- Ne visuomet aplinkos stebėjimo metu surinkta informacija svarbi būtent esamuoju laiku, todėl tinkamai stebint aplinką svarbu užsirašyti visą informaciją ir tam tikrą laiką saugoti ją.
- Pareigūnų darbas išaiškinant nusikaltimą taps lengvesnis ir tikimybė pagauti nusikaltėlį išaugs,

jei pastebėti įtartini veiksmai ar asmenys bus tinkamai aprašyti, todėl tolesniuose puslapiuose pateikiame svarbiausią informaciją, kaip tinkamai apibūdinti asmenis ir automobilius.

Svarbu išlikti budriems, nes bet kokia neįprasta veikla gali būti nusikalstama. Ne-reikia stengtis patiems sulaikyti įtariamųjų ar imtis patiems tirti galimą nusikaltimą, ge-riau apie savo įtarimus pranešti atsakingiems asmenims. Štai keletas pavyzdžių, kokia veikla gali būti vertinama kaip įtartina ir nusikalstama:

- Nesibaigiantys remonto darbai (ne verslo vietovėje, ne ten, kur statomi nauji pastatai);
- Atidarytos ar išlaužtos durys, išdaužti langai;
- Neįprasti garsai, pavyzdžiui, veikianti signalizacija, rėkimas, šunų lojimas;
- Dūžtančio stiklo garsai;
- Žmogus, išsiskiriantis neįprastais fizinio sužalojimo ar psichologinio nestabili-mo simptomais.

Laikas ir atidumas yra itin svarbūs stengiantis užkirsti kelią nusikaltimui. Paste-bėję kažką nebūdingo jūsų teritorijai, nedelsdami kreipkitės į policiją ir praneškite apie įvykčius ar numanomas nusikaltimus. Toks skambutis ir išankstinis perspėjimas gali išgelbėti gyvybę, apsaugoti nuo sužalojimų ar netgi užkirsti kelią nusikaltimui. Pranešti apie nusikaltimą galima ir anonimiškai.

Įtartini asmenys

Žinoma, ne visi nepažįstami asmenys, atklydę į gyvenvietę, yra nusikaltėliai. Juk tai gali būti spynų meistrai, nekilnojamojo turto pardavėjai, įvairių sričių pagalbiniš per-sonalas (santeknikai, signalizacijos įrengėjai ir pan.). Tačiau dažniausiai nusikaltėliai apsimeta būtent tokių specialybių atstovais. Policijos pareigūnams apie įtariamą situaciją reikėtų pranešti susidarius tokioms aplinkybėms:

- Asmenys, įeinantys ir išeinantys iš gyvenamosios vietos, kai šeiminių nėra namie, arba iš uždarytos verslo patalpos... **Gali būti įsilaužimas.**
- Jėga bando atidaryti įėjimą ar išėjimą iš namo... **Gali būti įsilaužimas, vagystė ar įsibrovimas.**
- Bėgimas turint tam tikrą vertingą daiktą ar kažkokią nesupakuotą nuosavybę neįprastu paros metu... **Tai bus bėgimas iš nusikaltimo vietos.**
- Pasikartojantis krovinių mašinos atvykimas į tą pačią vietą... **Narkotikų pla-tinimas arba didesnio nusikaltimo dalis.**
- Rėkimas... **Išprievartavimas, užpuolimas, smurtas namuose.**
- Šmirinėjimas aplink mašinas, jų stebėjimas, ypač automobilių stovėjimo aikšte-lėse... **Mašinų vagis.**
- Šmirinėjimas aplink mokyklas, parkus, viešuosius tualetus ar nuošalias vietas... **Prievartautojas.**
- Siūlymai įsigyti nekilnojamąjį turtą itin mažomis kainomis... **Pardavimas vog-tos nuosavybės.**
- Šmirinėjimas ar pasikartojantis važinėjimas kaimynystėje apsimetant kurjeriu... **Įsilaužimas.**

Žmonių apibūdinimas

Apibūdinti asmenis nėra taip paprasta, kaip galėtų atrodyti iš pirmo žvilgsnio. Ir šiuo atveju nekalbame apie žmogaus charakterius, Zodiako ženklus ar veidotyros subtilybes. Įsiminti, kaip buvo apsirengęs ką tik pro mus praėjęs asmuo, nėra taip lengva, tačiau pastabumą galima ugdyti. Pradėję nuo žaidimo „Pasakyk, kuo buvo apsirengęs tavo kaimynas šįryt“ vėliau lengviau galėsime ir apibūdinti įtartinus asmenis savo teritorijoje. Neretai, ypač nelaimės atveju, nusakyti svarbius asmenį apibūdinančius dalykus tampa sudėtinga ir dėl susidariusių aplinkybių: streso, netinkamo apšvietimo, matomos tik dalies žmogaus figūros ir pan. Nemaža dalis net ir tos informacijos, kurią sąmoningai priskyrėme svarbiai ir pasistengėme įsiminti, po kurio laiko natūraliai užsimiršta dėl kitų įspūdžių ir kitos informacijos gausos, todėl pastebėjus įtartinus asmenis reikia pasistengti kuo skubiau užsirašyti visus svarbesnius aspektus. Mokantis tinkamai apibūdinti žmones padės toliau pateikiama grafinė informacija bei svarbiausi aspektai, apibūdinantys įtariamuosius.

Rengiant policijos pareigūnams perduodamus įtartinų žmonių aprašymus, svarbu nurodyti šiuos dalykus:

- Lytis;
- Amžius;
- Ūgis (įvertinamas pagal akių lygį, remiantis savo ūgiu);
- Svoris;
- Plaukai (spalva ir ilgis);
- Kepurė;
- Veido plaukai;
- Marškiniai / kaklaraištis;
- Paltas / švarkas;
- Kelnės;
- Batai;
- Bet kokios išskirtinės manieros ar elgesys, fizinė negalia, randai, tatuiruotės ar kiti specifiniai ženklai;
- Balso charakteristika;
- Keliavimo kryptis.

Pabėgimo metodas: ☐ Bėgte ☐ Transporto priemonė ☐ Kita _____	Pabėgimo kryptis _____	Transporto priemonė _____ Valstybinis numeris _____ Modelis _____ Spalva _____
--	----------------------------------	--

Rasė		Kepurė
Lytis		Marškiniai
Amžius		Kaklaraištis
Ūgis		Apdaras
Svoris		Kelnės
Plaukai		Avalynė
Akys		GINKLO TIPAS: ☐ Pistoletas ☐ Graižtvinis šautuvas ☐ Lygiavamzdis šautuvas ☐ Peilis ☐ Kita _____
Randai, specifiniai ženklai, tatuiruotės: _____ _____ _____		

PASTABOS

DĖMESIO! Pasidarykite šio aprašymo kopiją ir visuomet turėkite ją po ranka. Įrašę įtartinus asmenis apibūdinančią informaciją perduokite lapelį policijos pareigūnams. Tai padės jiems lengviau rasti įtariamuosius, o reikalui esant – ir lengviau sudaryti jų fotorobotą.

Įtartinos transporto priemonės

Neretai vagystėms įvykdyti reikalingas transportas, kuriuo nusikaltėliai atvyksta į vietą ar išgabena pavogtus daiktus. Pastebėti svetimą transporto priemonę miesto kieme ganėtinai sudėtinga, tačiau ne tokiose judrioje gatvėje, miesteliuose, vienkiemiuose ši informacija palyginti lengvai prieinama. Kaip ir apibūdinant asmenis, perduodant informaciją apie įtartinas transporto priemones būtina ugdyti pastabumą ir būti atidiems nustatant net menkiausius aspektus, kurie vėliau gali tapti labai reikšmingi.

Transporto priemonės, aprašytos žemiau nurodytais atvejais, gali dalyvauti nusikalstamosiose veiklose, tad informaciją apie jas reikėtų užsirašyti ir prireikus perduoti ją atsakingiems pareigūnams:

- Lėtas važinėjimas, be šviesų, be konkretaus tikslo gyvenamosiose zonose, privačiose gatvėse, netoli mokyklų ar žaidimo aikštelių... **Įsibrovimas, nar-kotikų platinimas ar prievartautojas.**
- Automobilų stovėjimas nuošalesnėje vietoje, gali būti keli, gali būti vienas asmuo, neįprastu paros metu... **Ieškoma, ką apiplėšti, vagystės organizavimas.**
- Transporto priemonė, prikrauta įvairaus turto... **Apiplėšimas, vagystė.**
- Kažkas, ypač jauna moteris, prievarta įsodinama į mašiną... **Pagrobimas, iš-prievartavimas.**
- Verslo sandoriai, vykdomi automobiliuose netoli parkų, nuošalių vietų... **Prekyba narkotikais ar vogtais daik-tais.**
- Asmenys, nuimantys tam tikras auto-mobilio dalis... **Vagystė arba vandaliz-mas.**
- Daiktai, metami iš mašinos... **Kontra-bandinė veikla.**

Automobilio apibūdinimas

Rengiant policijos pareigūnams perduodamus įtartinų transporto priemonių aprašymus, svarbu nurodyti šiuos dalykus:

- Automobilio numeris
- Automobilio spalva
- Automobilio markė
- Automobilio modelis
- Automobilio laidos metai
- Kėbulo tipas
- Durų skaičius
- Ypatingos žymės (aptakai, tamsinti langai, ratai ir pan.)
- Automobilio pasiūalinimo iš įvykio vietos kryptis

Įvykių apibūdinimas

Dažniausiai informacija apie asmenis ar transporto priemones reikalinga tuomet, kai netoliese nutinka kas nors svarbaus – įvykdoma vagystė, pastebimas sugadintas turas ar užpuolamas kaimynas, todėl kartu su įtariamo asmens ar transporto priemonės apibūdinimu turi būti apibūdinamas ir pats įvykis. Apibūdinant nutikusius įvykius svarbu pažymėti visas detales, kurias mačiusieji atsimena:

- Kas konkrečiai atsitiko;
- Kada tai atsitiko;
- Kur tai atsitiko (artimiausios gatvės, sankryžos, jeigu žinoma tikslus adresas ir pan.);
- Jeigu buvo sužalojimų (svarbu parodyti matomus ar įtariamus sužeidimus, tokia informacija gyvybiškai svarbi);
- Jeigu buvo panaudoti ginklai ar kiti įrankiai užpuolimo metu (detaliai juos apibūdinti ir pateikti informaciją tiriantiems pareigūnams).

Gyventojų patruliavimas

Gyventojų patruliavimo tikslas – užkirsti kelią vykdomam nusikaltimui ar teisės pažeidimui. Skiriamaisiais ženklais arba specialiomis liemenėmis apsilinkę gyventojai patruliuoja teritorijoje ir informuoja pareigūnus apie pastebėtus teisės pažeidimus. Patruliavimų metu kaimynai turi galimybę susipažinti vieni su kitais ir pasidalinti saugios aplinkos kūrimo patirtimi. Kuo geriau pažįstate savo kaimynus, tuo geriau suprantate, kokios veiklos ar aplinkybės kelia įtarimų.

Nors gyventojų patruliavimas nėra įprasta Saugios kaimynystės programos dalis Lietuvoje, vis dėlto jis efektyviai padeda kovoti su kaimynystėje vykdomais pažeidimais. Ir nors Lietuvoje dažniausiai patruliuoja policijos rėmėjais tapę gyventojai ir savanoriai, įstatymas nedraudžia organizuoti tokių patruliavimų ir nesant policijos rėmėju. Kaimyninės Latvijos pavyzdys rodo, kad tėvų bendras patruliavimas jaunimo susirinkimo vietose gali padėti išvengti daugelio sunkių nusikaltimų (pvz., sumažinti narkotikų platinimo galimybes, sustabdyti alkoholi vartojančius paauglius ir pan.). Tipiškas neformalus gyventojų patruliavimo teritorijoje pavyzdys – šunų augintojai, kurie kiekvieną vakarą vedžioja savo augintinius šalia namų. Vienintelis jų skirtumas nuo tikrojo patruliavimo – pasirengimas reaguoti į pastebėtas įtartinas veiklas ir gebėjimas fiksuoti pažeidimus.

Patruliavimo organizavimas

Gyventojų patruliavimo tikslas – stebėti aplinką ir informuoti pareigūnus. Jokiu būdu negalima stengtis pačiam sulaukyti nusikaltėlio.

Prieš pradėdant patruliavimą, reikia aiškiai apibrėžti patruliavimo ribas.

Geriausia, jei patruliuoja tik tos konkrečios teritorijos gyventojai, kurie geriausiai žino tiek pačią teritoriją, tiek ir įprastas joje veiklas. Patruliuoti gali tik asmenys, sulaukę 18 metų.

Prieš pradėdami savarankiškai patruliuoti, gyventojai turėtų išklausti patruliavimo kursą. Bendruomenės pareigūnas jus supažindins su svarbiausiais tokios veiklos aspektais ir patars, kaip geriausia tai padaryti.

Patruliuojantys gyventojai – ne policijos pareigūnai. Peržengę įprastas ribas, gyventojai gali užsitraukti ir baudžiamąją atsakomybę.

Patruliuojantys kaimynai negali sulaikyti įtartinų asmenų, tačiau pastebėję įtartiną veiklą gali informuoti policijos pareigūnus. Labai dažnai specialiai apsirengusių kaimynų patruliavimas gatvėse padeda užtikrinti saugumą ir be policijos įsikišimo – neretai pakanka tiesiog išpėti linkusius nusikalsti asmenis apie galimą atsakomybę ir informuoti, kad nenutraukus atitinkamų veiksmų bus kviečiama policija.

Patruliuojantiems gyventojams rekomenduojama užsirašyti pastebėtas įtartinąs veiklas. Tokie užrašai gali tapti puikiu įrodymu tiriant konkrečias bylas. Rekomenduojama tokius užrašus saugoti vienus metus.

Kaip į veiklas įtraukti daugiau kaimynų?

Viena iš svarbiausių saugios kaimynystės veiklų – gyventojų įtraukimas ir paskatinimas dalyvauti Saugios kaimynystės programoje. Kai kuriais atvejais susipažinti su kaimynais patogiau organizuojant bendrą susirinkimą ar dalyvaujant bendrijos organizuojamuose susirinkimuose, tačiau ne mažiau naudingi ir asmeniniai susitikimai su kaimynais. Kurį gyventojų įtraukimo būdą pasirinksite – priklauso tik nuo jūsų. Svarbiausias tokio susipažinimo tikslas – sužinoti kuo daugiau informacijos, kuri gali būti svarbi stebint aplinką, ir paskatinti žmones keistis tokia informacija.

Surinkę pagrindinę informaciją apie programoje dalyvaujančius kaimynus, sukurkite savo grupės telefoninę informavimo medį. Telefonų medis yra instrumentas, suteikiantis galimybę skubiai susisiekti su kaimynais ar greitai visiems perduoti reikalingą informaciją. Rekomenduojama sudarant tokį telefonų medį kiekvienam namui ar butui priskirti kelis vardus ir numerius, kuriais galima susisiekti su tų namų šeimininkais.

Sukurkite savo telefonų medį užrašydami vardus ir numerius formoje, kaip pavaizduota apačioje. Saugios kaimynystės grupės lyderio kontaktai turėtų būti pačiame viršuje, o visi kiti kaimynai išdėliojami taip, kad nutikus svarbiu įvykiu kiekvienam tektų paskambinti keliems žemiau esantiems grupės nariams. Atsikrausčius naujiems kaimynams ir jiems prisijungus prie jūsų saugios kaimynystės grupės, užrašykite jų vardus telefonų medžio apačioje. Sąrašas turėtų būti atnaujinamas ne rečiau kaip kartą per metus, už šio sąrašo atnaujinimą atsakingas saugios kaimynystės grupės lyderis.

Kiekvienoje namuose turėtų būti šio telefonų medžio kopija. Ji turi būti laikoma saugioje, bet greitai prieinamoje vietoje.

SVARBU!

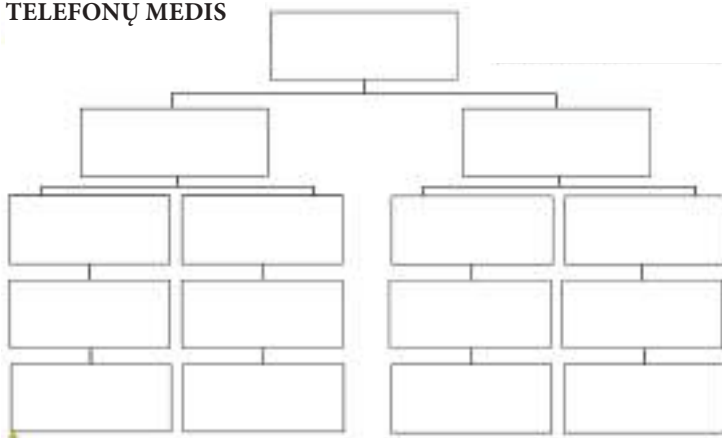
- Po to, kai paskambinote pagalbos telefonu 112, išpėkite kaimynus, kad įvyko nenumatytas atvejis.
- Išpėkite kaimynus, taip pat ir policiją, apie įtariamą asmenį jūsų kaimynystėje. Pastebėję įtartiną asmenį kaimynų teritorijoje pirmiausia paskambinkite pačiam kaimynui – galbūt jį tiesiog aplankė uošviai.
- Kontroliuokite gandus apie kaimynystėje esančius nusikaltimus – labai dažnai apie įvykusius menkus nusikaltimus gyventojai nėra linkę pranešti dėl sudėtingų procedūrų, tačiau tokiu atveju galima tikėtis, jog problemos pasikartos artimiausiu metu.
- Jei policija turi informacijos apie įtariamą arba dingusį asmenį jūsų kaimynystėje, pareigūnai informuos saugios kaimynystės grupės lyderį, kad šis vėliau gautąją informaciją perduotų kitiems grupės nariams naudodamasis telefonų medžiu.

KAIP NAUDOTIS TELEFONŲ MEDŽIU?

Kai kas nors iš saugios kaimynystės grupės narių turi informacijos, kuria reikia skubiai pasidalinti, jis „suaktyvina“ telefonų medį paskambindamas medžio viršuje esančiam žmogui. Toliau skambinama vertikaliu principu. Jei kas nors neatsiliepia, žmogus praleidžiamas ir skambinama kitam. Tačiau bet kokių atveju reikia pasistengti, kad kiekvienas sąraše esantis žmogus būtų informuotas.

Paskutinis sąraše esantis žmogus privalo paskambinti sąrašo viršuje esančiam žmogui. Taip užtikrinama, kad šis komunikacijos ratas yra baigtas. Geriausias būdas sklandžiai išmokti naudotis šiuo medžiu yra skambinti kaskart, kai tik yra bet kokia informacija, kurią reikia perduoti.

TELEFONŲ MEDIS

Kaip pranešti apie nusikaltimą?

Kada kreiptis 112?

Skubios pagalbos numeriu 112 reikėtų skambinti kilus realiai grėsmei gyvybei, sveikatai, saugumui, aplinkai ar turtui, kai pagalbos tarnybos turi nedelsdamos atvykti į nelaimės vietą ir suteikti skubią pagalbą.

Kilus grėsmei numeriu 112 galima išsikviesti ugniagesius gelbėtojus, policiją, greitąją medicinos pagalbą ir aplinkosaugos tarnybas. Skambinti numeriu 112 reikia šiais pavojingų situacijų atvejais:

- gaisras;
- apiplėšimas;
- muštynės;
- autoavarija;
- policijos ieškomas asmuo;
- smurtas šeimoje;
- sprognuo;
- bandymas nusižudyti;
- guli žmogus;
- kraujavimas;
- žaibo ar elektros smūgis;
- teršiama gamta;
- pavojų keliantys ar sužeisti laukiniai gyvūnai.

Patarimai skambinantiems numeriu 112:

- ištikus nelaimei skambinti drąsiai;
- pasirinkti (pasitraukti į) vietą, iš kurios galima saugiai paskambinti;
- jeigu galima, skambinti ir kalbėti pačiam;
- telefono aparato klaviatūroje surinkti tik šiuos tris skaitmenis – 112 ir paspausti skambinimo klavišą; jokių šalies, miestų, rajonų ar kitokių kodų prieš numerį 112 rinkti nereikia;
- sulaukti, kol operatorius atsakys į skambutį; jei po kelių kvietimo signalų nesulaukiama atsiliepiant operatoriaus, joku būdu nenutraukti pradėto skambučio ir neskambinti iš naujo dar kartą; kiekvienas pakartotas skambutis bus laikomas nauju ir bus nukeltas į skambučių eilės pabaigą, todėl prisiskambinimo laikas gali pailgėti;
- atsiliepus operatoriumi prisistatyti, trumpai ir aiškiai pasakyti, kas ir kam atsitiko;
- nurodyti vietą (ir tikslų adresą, jeigu žinomas); paaiškinti operatoriumi, kaip šią vietą lengviau rasti;
- atsakyti į visus operatoriaus užduotus klausimus;
- laikytis operatoriaus teikiamų patarimų, su juo nesiginčyti;
- neišjungti telefono (nepadėti ragelio), kol operatorius pasakys, jog pokalbį galima baigti;
- baigus pokalbį, pasistengti neužimti telefono linijos, iš kurios skambinta, nes operatoriumi gali prireikti su skambinusiuoju susisiekti ir paprašyti papildomos informacijos;
- jei situacija nelaimės vietoje pasikeičia (pagerėja ar pablogėja), paskambinti numeriu 112 dar kartą ir apie tai pranešti.

Per parą skubios pagalbos numeriu 112 paskambinama apie 8000–12000 kartų. Į kiekvieną skambutį būtina kuo greičiau atsakyti, greitai ir tiksliai įvertinti situaciją ir į nelaimės vietą išsiųsti atitinkamas pagalbos tarnybas. Deja, nemažą skambučių dalį (apie 70 proc.) sudaro atvejai, kai skubios pagalbos numeriu naudojamas ne pagal jo tiesioginę ir vienintelę paskirtį – išsikviesti skubią pagalbą. Paskambinę asmenys dažnai piktavališkai įžeidinėja Bendrojo pagalbos centro operatorius arba komentuoja įvairius įvykius, atskirus asmenų (šou žvaigždžių ar politikų) poelgius ar pasisakymus. Tokie skambučiai daro neigiamą poveikį operatorių darbo krūviui ir kokybei. Tačiau svarbiausia – tokie asmenys kenkia tiems, kuriems tuo pat metu iš tikrųjų reikalinga pagalba ir kurie negali prisiskambinti numeriu 112 dėl netikslingai užimtų telefono linijų, o pagalbos tarnybos negali atvykti ten, kur jos yra reikalingiausios.

Už piktavališką elgesį skambinant numeriu 112 gresia administracinė ir baudžiamoji atsakomybė:

1) skambinimas pagalbos telefono numeriais žinant, kad nėra pagalbos poreikio, – įspėjimas arba bauda nuo 86 iki 145 eurų arba administracinis areštas nuo 15 iki 30 parų (LR ATPK 188³⁰ straipsnis);

2) žinomi melagingas priešgaisrinės apsaugos, policijos, greitosios medicinos pagalbos ir kitų specialiųjų tarnybų iškvietimas – bauda nuo 86 iki 173 eurų arba administracinis areštas iki 30 parų (LR ATPK 186 straipsnis);

3) Bendrojo pagalbos centro operatoriaus garbės ir orumo įžeidimas, reiškiamas žodžiu ar kūno gestais, įžeidžiančiu elgesiu, kibimu ar kitokiu elgesiu, – bauda nuo 86 iki 145 eurų arba administracinį areštą nuo 15 iki 30 parų (LR ATPK 187 straipsnio 2 dalis);

4) tas, kas melagingai pranešė ar paskleidė žinią apie visuomenei gresiantį pavojų arba didelę nelaimę, jeigu dėl to buvo iškviestos specialiosios tarnybos, padarė baudžiamąjį nusižengimą ir baudžiamas viešaisiais darbais arba bausia, arba laisvės apribojimu, arba areštu (LR BK 285 straipsnio 2 dalis).

Numeriu 112 negalima skambinti, jei norima:

- sužinoti asmens ar organizacijos telefono numerį, adresą, veiklos pobūdį, prekių asortimentą ar kainas;
- sužinoti SIM kortelės PIN kodą;
- sužinoti autobusų, traukinių ar lėktuvų tvarkaraščius;
- kad būtų sujungta su Lietuvos ar užsienio valstybės telefono ryšio abonentu;
- patikrinti, ar veikia telefono aparatas;
- išsikviesti taksi, net jei ir nepavyksta prisiskambinti taksi paslaugas teikiančioms bendrovėms;
- sužinoti savo horoskopą;
- užsakyti gėlių;
- išsakyti savo nuomonę apie politikus ar kitus žmones, politinius įvykius ir pan.;
- pasiskųsti, kad neįleidžia į klubą, barą, kavinę ar kazino arba neatiduoda paliktų drabužių, daiktų;
- užsisakyti picą į namus.

Kokiu atveju kreiptis į savivaldybę?

Savivaldybė yra institucija, esanti arčiausiai gyventojų, kurios pagrindinis tikslas ir uždavinys yra spręsti įvairias gyventojų problemas, tarp jų – ir susijusias su saugumu. Savivaldai yra suteikti platūs įgaliojimai kuriant saugią aplinką vietos gyventojams. Dalyje savivaldybių net yra įkurti specialūs skyriai ar departamentai, atsakingi už viešosios tvarkos užtikrinimą, teisės pažeidimų prevenciją ir gyventojų lūkesčių saugumo srityje įgyvendinimą.

Pagrindinės savivaldybės sritys viešojo saugumo srityje yra aplinkos kokybės gerinimas ir apsauga, sanitarijos ir higienos taisyklių tvirtinimas ir jų laikymosi kontrolės organizavimas, švaros ir tvarkymo viešosiose vietose užtikrinimas, saugaus eismo sąlygų užtikrinimas, prekybos ir kitų paslaugų teikimo tvarkos turgavietėse bei viešosiose vietose nustatymas ir įvairių leidimų (licencijų) išdavimas įstatymų nustatytais atvejais. Į savivaldybę derėtų kreiptis, jeigu jums būtina gyvenamojoje vietoje įrengti reikalingą kelio ženklą, pakeliamąjį užtvartą, „saugios kaimynystės“ stendą, kitą informacinį ar reklaminių įrenginį. Teisės pažeidimų atvejais savivaldybė atlieka administracinių teisės pažeidimų tyrimą už tvarkymo ir švaros taisyklių pažeidimus – šiukšlinimą, atliekų deginimą, taip pat ne miško žemėje augančių augalų – medžių, gėlių, krūmų niokojimą, želdynų savaivališką įrengimą ar jų gadinimą, gyvūnų laikymo taisyklių pažeidimus, rūkymą vietose, kuriose draudžiama tai daryti, pvz.: bendrojo naudojimo koridoriuose, švietimo ar sveikatos įstaigose ir pan. Savivaldybės pareigūnai surašo protokolus ir skiria administracines nuobaudas už alkoholinių gėrimų vartojimą viešosiose vietose, Triukšmo valdymo įstatymo nevykdymą, prekybos turgavietėse ir viešosiose vietose taisyklių pažeidimus, viešosios rimties trikdymą gyvenamosiose patalpose ir viešosiose vietose, vaikų teisių pažeidimus, nelegalią išorinę reklamą ir valstybinės vėliavos neiškėlimą valstybinių švenčių metu.

Tik į savivaldybę reikėtų kreiptis gyvenamųjų ir bendrojo naudojimo patalpų ir inžinerinių įrenginių naudojimo taisyklių pažeidimų atvejais, esant neūkiškam šių patalpų

prižiūrėjimui, naudojimui ne pagal paskirtį, jų įrenginių ir tvarkymo objektų gadinimui. Pastebėjus kelių, gatvių, kiemų, šaligatvių, skverų, parkų, aikščių ir inžinerinių tinklų apsaugos zonoje kasinėjimus be atitinkamo leidimo, jų užgriozdinimą statybinėmis medžiagomis, reikiamų kelio ženklų nepastatymą, kasinėjimų vietų neaptvėrimą, taip pat statybų aikštelių nesutvarkymą, baigus statybą ir remontą, tai pat reikia kreiptis į savivaldybę.

Savivaldos specialių padalinių pareigūnai, gavę gyventojų pranešimus ar skundus, per 20 darbo dienų atlieka administracinę procedūrą – apklausia liudytojus, patikrina aplinkybes pažeidimo įvykio vietoje ir pažeidėjo atžvilgiu taiko administracines nuobaudas. Esant būtinumui, administracinės procedūros terminas gali būti pratęstas ne ilgiau kaip 10 darbo dienų. Daugelyje savivaldybių asmenų skundus galima pateikti elektroniniu būdu konkrečios savivaldybės interneto svetainėje.

Labai svarbi savivaldybės funkcija – teikti reikalingą valstybės garantuojamą teisinę pagalbą. Informaciją apie teisės aktus, pirminę teisinę konsultaciją, rengiant civilinius ieškinius teismams ir pan., gali gauti kiekvienas tos savivaldybės gyventojas. Antrinė teisinė pagalba – dokumentų rengimas, gynyba ir atstovavimas įvairiose bylose – teikiama tik mažas pajamas turintiems piliečiams.

Kada kreiptis į policiją?

Nutikus nelaimei visuomet privalu kreiptis trumpuoju telefono numeriu 112, tačiau daugeliu atvejų susiklosčiusias problemas gali tiesiogiai išspręsti ir kiti pareigūnai.

Apylinkės inspektorius – arčiausiai žmogaus esantis policijos pareigūnas, universalius policininkas, o kartais – ir patarėjas „visais gyvenimo klausimais“. Apylinkės inspektorius nuo kriminalinės policijos tyrėjo skiriasi tuo, kad nusikaltimų atvejais ikiteisminį tyrimą atlieka tik kriminalinės policijos pareigūnas, o apylinkės inspektorius, esant būtinumui, gali atlikti tik pirminius proceso veiksmus.

Pagrindinė apylinkės inspektoriaus veiklos funkcija yra nusikaltimų ir kitų teisės pažeidimų prevencija, administracinių teisės pažeidimų tyrimas, gyventojų pareiškimų, prašymų, skundų ir pasiūlymų, tiesiogiai nesusijusių su nusikalstamomis veikomis, nagrinėjimas.

Į apylinkės inspektorių derėtų kreiptis tuomet, kai jūsų gyvenamojoje teritorijoje atsiranda kokių nors administracinių teisės pažeidimų problema, pvz.: automobiliai statomi neleistinose vietose, kaimynystėje gyvenantys žmonės vakaro ir nakties metu nuolat kelia triukšmą ir trukdo jums ilsėtis, gyvūnų savininkai nesiima priemonių surinkti augintinių ekskrementus ir teršia aplinką, jūsų atliekų kontaineriais naudojasi visiškai svetimi asmenys. Taip pat derėtų kreiptis ir tuomet, jei jūsų gyvenamojoje vietovėje atsiranda asocialių asmenų, kurie laiko lindyne, prekiauja kontrabandiniais tabako ir alkoholio gaminiais, verčiasi

prostitucija, girtauja ir atlieka chuliganiškus veiksmus viešosiose vietose, prašo išmaldos, rūko laiptinėse ir kitose bendrojo naudojimo vietose, nesirūpina nepilnamečiais vaikais, smurtauja prieš sutuoktinius, baugina ar grasina fiziniu susidorojimu ir pan.

Apylinkės inspektorius, gavęs skundą, ištiria visas aplinkybes, surenka reikalingus įrodymus ir taiko įstatymų numatytas priemones. Jeigu skundo turinyje yra nusikalstamos veikos požymių, aplinkybių patikslinimas užtrunka ne ilgiau kaip **10 dienų** ir priimamas sprendimas arba pradėti ikiteisminį tyrimą, arba atsakyti pradėti ikiteisminį tyrimą. Pradėjus ikiteisminį tyrimą, visa bylos medžiaga perduodama kriminalinės policijos pareigūnams, o tolesnį tyrimą kontroliuoja ir jam vadovauja prokuroras.

Jei skunde yra administracinio teisės pažeidimo požymių, apylinkės inspektorius surenka įrodymus ir jeigu jų yra pakankamai, pažeidėjui iškelia administracinę bylą – surašo protokolą, skiria baudą arba išsiunčia bylą nagrinėti teismui (pvz., nedidelio chuliganizmo, smulkios vagystės ar vaikų teisių pažeidimų atvejais).

Dar viena svarbi funkcija – apylinkės inspektorius atlieka civilinės apyvartos ginklų kontrolę. Tad, jeigu jūsų leidimo ginklui galiojimas baigiasi ar jūs norite jį įsigyti, kreipkitės į apylinkės inspektorių ir jis per 10 dienų patikrins ginklo laikymo sąlygų tinkamumą jūsų namuose.

Nuo 2014 m. vasario mėn. Lietuvos policijoje įtvirtinta bendruomenės pareigūno pareigybė. **Bendruomenės pareigūnas** yra panašus į apylinkės inspektorių, tačiau jo funkcijos labai skiriasi. Bendruomenės pareigūnas savo veikla (susitikimuose su prižiūrimos teritorijos gyventojais, nevyriausybinių ir privačių organizacijų atstovais) siekia įtraukti kuo daugiau visuomenės narių į viešosios tvarkos saugojimo ir savo gyvenamosios, darbo ar kitokios buvimo aplinkos saugumo stiprinimo veiklą.

Nors bendruomenės pareigūnas netiria jokių nusikaltimų ir administracinių teisės pažeidimų, tačiau būtent jis gali žmonėms patarti, kaip išspręsti jų gyvenamojoje aplinkoje vyraujančias kriminogenines problemas. Bendruomenės pareigūnas identifikuoja šias problemas ir imasi priemonių joms spręsti. Jeigu reikia, perduoda reikalingą informaciją kriminalinei policijai, apylinkių inspektoriams, patrulinei tarnybai, savivaldos, švietimo ir kitoms suinteresuotoms institucijoms.

Į bendruomenės pareigūną vertėtų kreiptis, jei norite, kad jūsų gyvenamoji aplinka būtų saugi ir nepatraukli įvairaus plauko nusikaltėliams. Bendruomenės pareigūnas atliks jūsų gyvenamosios vietos saugumo vertinimą, patars, kokių priemonių derėtų imtis, paaiškins, koku būdu kurti saugios kaimynystės grupę ir kaip planuoti jos veiklas. Gyventojų ir policijos susirinkime kartu su bendruomenės pareigūnu sudarysite bendrą saugumo priemonių planą. Bendruomenės pareigūnas taip pat suteiks informaciją apie jūsų teritorijos kriminogeninę situaciją, esant reikalui tarpininkaus ir palaikys jūsų iniciatyvas saugios aplinkos kūrimo srityje kitose valstybės institucijose, policijos sistemoje pažymės jūsų vertingus daiktus ir pan.

Kada padės priešgaisrinė tarnyba?

Šiuo metu Lietuvoje yra sukurta ir funkcionuoja dviejų lygių – **valstybės ir savivaldybių** – bendro valdymo nelaimių atvejais civilinės saugos ir gelbėjimo sistema.

Primename, kad visais atvejais nebūtina į apylinkės inspektorių kreiptis tiesiogiai, visuomet tai galima padaryti naudojantis elektronine svetaine www.epolicija.lt. Taip sugaišite mažiau laiko, o informuoti pareigūnus galėsite jums tinkamiausiu metu.

Šią vientisą sistemą sudaro priešgaisrinės gelbėjimo pajėgos: valstybinės priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos, savivaldybių priešgaisrinių tarnybų, žinybinės (objektinės) pajėgos ir savanoriškos ugniagesių formuotės.

Apskričių priešgaisrinės gelbėjimo valdybos (APGV) ir joms pavaldžios priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos, esančios rajonuose, miestuose (toliau – PGT), atlieka įvairius gelbėjimo darbus:

gesina gaisrus ir gelbsti žmones, išlaisvina iš sudaužytų automobilių autoavarijų metu nukentėjusius asmenis ir ištraukia žuvusiuosius, padeda gyventojams nelaimėse buityje, atlieka gelbėjimo darbus pramoninių avarių vietose, likviduoja chemines ir radiacines avarijas, talkina kitoms specialiosioms tarnyboms. Ugniagesiai gelbėtojai teikia pirmąją medicinos pagalbą nukentėjusiesiems, vyksta ieškoti nuskendusių žmonių, gelbėja skęstančiuosius, teikia įvairią pagalbą gyventojams stichinių bei pramoninių nelaimių metu, atlieka evakuacijos iš ekstremalių situacijų vietų ir įvykių židinių darbus.

Be šių funkcijų, APGV ir PGT vykdo valstybinę priešgaisrinę priežiūrą ir ikiteisminį gaisrų tyrimą, konsultuoja priešgaisrinės saugos klausimais.

Valstybinės priešgaisrinės priežiūros pareigūnai kontroliuoja, kaip fiziniai ir juridiniai asmenys laikosi priešgaisrinę saugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų, ar projektiniai ir techniniai sprendimai atitinka priešgaisrinę saugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus, užtikrinančius objektų priešgaisrinę saugą. Tiria gaisrus,

įstatymų nustatytais atvejais atlieka ikiteisminį tyrimą, tikrina, ar pateikiami statinių projektai atitinka priešgaisrinę saugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus.

Vadovaudamiesi gaisrų prevencijos priemonių ir gaisrų analize, rengia ir teikia valstybės, savivaldybių institucijoms, kitoms įmonėms, įstaigoms ir organizacijoms pasiūlymus, kaip gerinti gyvenamųjų vietovių ir objektų priešgaisrinę būklę bei apsaugą. Valstybinės priešgaisrinės priežiūros pareigūnai konsultuoja fizinius ir juridinius asmenis priešgaisrinės saugos klausimais.

Už priešgaisrinę saugą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus, dėl kurių gali kilti gaisras, sprogimas, taip pat neužtikrinama žmonių sauga arba nevykdomi rašytiniai valstybinės priešgaisrinės priežiūros pareigūnų nurodymai, valstybinės priešgaisrinės priežiūros pareigūnai turi teisę taikyti įstatymų nustatytas sankcijas: uždrausti eksploatuoti techniškai netvarkingus šildymo, vėdinimo, elektros, kitus įrenginius bei įrangą; uždrausti eksploatuoti statinį, atskiras patalpas (išskyrus gyvenamąsias), sustabdyti statinio statybos, rekonstravimo, remonto darbus, įrenginių gamybą, technologinių linijų naudojimą; skirti administracines nuobaudas priešgaisrinės saugos reikalavimų pažeidėjams.

Parengta pagal www.vpgt.lt pateikiamą informaciją

Aplinkos saugumo vertinimas

Nusikalstamumo prevencija per aplinkos projektavimą (NPPAP) (angl. *CPTED – crime prevention through environmental design*) yra tarpdisciplininis būdas sustabdyti nusikalstamą elgesį taip formuojant aplinką, kad ji būtų nepatraukli nusikaltėliui. NPPAP strategija remiasi gebėjimu lemti nusikaltėlio priimamus sprendimus ir sustabdyti nusikalstamą veiką.

Nusikaltėlių elgsenos tyrimai rodo, kad sprendimą įvykdyti nusikaltimą ar ne, labiau lemia vagies ar kito nusikaltėlio baimė būti pagautam nei rizika turėti teistumą. NPPAP ir pateikia rekomendacijas, kokios naudojamos priemonės gali sustiprinti nusikaltėlio suvokiamą sulaikymo ir aptikimo riziką.

Dauguma nuo 2004 metų atliktų NPPAP efektyvumo tyrimų paremta principu, kad tinkamas projektavimas ir gyvenamųjų erdvių konstravimas bei priežiūra gali sumažinti nusikalstamumą, mažinti žmonių baimę tapti nusikaltimo auka ir pagerinti gyvenimo kokybę. Trys dažniausiai naudojamos strategijos yra:

- Stebėjimas (daugiau patruliavimas nei kameros);
- Natūrali prieigos kontrolė;
- Natūralus teritorijos stiprinimas.

Stebėjimas ir prieigos kontrolė apriboja vagies galimybes įvykdyti konkretų nusikaltimą konkrečioje vietoje. Teritorijos stiprinimas skatina socialinę kontrolę įvairiomis priemonėmis.

STEBĖJIMAS

Įvairiais būdais stebima teritorija padidina sulaikymo grėsmę ir priverčia nusikaltėlį nuolatos galvoti, kad jį kažkas stebi. Potencialūs nusikaltėliai jaučia stipresnę kontrolę ir itin atidžiai vertina savo galimybes greitai pasišalinti iš nusikaltimo vietas.

Kaip tinkamai išnaudoti stebėjimo galimybes?

- Įstatykite langus su vaizdu į šaligatvius ir automobilių stovėjimo aikšteles;
- Palikite langus atvirus (atidarytus per viršų);
- Atidžiai stebėkite transporto priemonių eismą;
- Įdiekite sustiprintą stebėjimą (įrenkite vaizdo kameras) vietose, kurios yra atokesnės ir per kurias patekti į jūsų teritoriją ar pasišalinti iš jos nusikaltėliui gali būti lengviau;
- Naudokite žemiausią, bet matomumo neapribojančią tvorą;
- Projektuodami apšvietimą, venkite menkų šviesų. Įsitikinkite, kad probleminės vietos yra tikrai tinkamai apšviestos: laiptai, įėjimai / išėjimai, automobilių stovėjimo aikštelės, bankomatai, kioskai, pašto dėžutės, stotelės, vaikų žaidimo aikštelės, vietos, kuriose yra konteineriai šiukšlėms ir t. t.;
- Venkite akinančių šviesų, kurios gali trukdyti stebėti aplinką. Akys prisitaiko prie naktinio apšvietimo ir būna sunku priprasti prie ryškių skirtumų;
- Šaligatvius ir takelius apšvieskite taip, kad šviesa apšviestų ir žmonių veidus ir būtų galima atpažinti potencialius užpuolikus.

PRIEIGOS KONTROLĖ

Prieigos kontrolė riboja nusikaltėlių galimybes aiškiai atskiriant viešąsias ir privačias erdves. Aiškus viešųjų ir privačių erdvių atskyrimas aplinką stebintiems gyventojams leidžia aiškiai nustatyti asmenis, kurie neturėtų būti privačioje teritorijoje. Natūrali prieigos kontrolė formuojama pasirenkant tinkamiausias vietas įėjimams ir išėjimams, tvoroms, apšvietimams.

Formuojant natūralią prieigos kontrolę rekomenduojama naudotis šiais patarimais:

- Naudokite vieną, aiškiai atpažįstamą atvykimo / įėjimo vietą, kuri aiškiai atskirtų viešosiose erdvėse esančius asmenis nuo tų, kurie yra privačioje teritorijoje;
- Prie pirmojo aukšto langų sodinkite tik žemus spygliuotus krūmus: aukštesni medžiai ar augalai užstoja langus, per kuriuos gali mėginti nepastebėti į pastato vidų patekti nusikaltėliai, o spygliuočiai užtikrins, kad mėgindamas prasibrauti per juos potencialus nusikaltėlis susižalos pats;
- Tvoros palei gyvenamosios vietos teritoriją neturėtų būti aukštesnės nei vidutinio ūgio žmogaus juosmuo: tik tokia tvora užtikrins, kad jūsų teritorijoje esantį asmenį pastebės pro šalį einantis žmogus ar kaimynas;
- Priekiniame ir galiniame kieme naudokite užrakinamus vartus;
- Statykite ne aukštesnes kaip iki pečių lygio, atviras tvoras tarp kiemų ir namų valdos šonuose. Tvora turi būti tokio aukščio, kad netrukdytų bendrauti su kaimynais;
- Statykite aukštą, uždarą tvorą ar sieną (pavyzdžiui, mūro) tarp galinio kiemo ir viešo skersgatvio.

NATŪRALUS TERITORIJOS STIPRINIMAS

Teritorijos stiprinimas skatina ir stiprina socialinę kontrolę. Atminkite, kad tik judriosiose gatvėse, kur yra daug stebinčių žmonių, galima jaustis santykinai saugesniam. Aplinka, kuria aiškiai apibrėžiama privati erdvė, pasitarnauja dviem aspektais:

1. Sukuria nuosavybės jausmą. Savininkai yra labiau linkę pasipriešinti įsibrovėliui (ir ginti savo turtą) arba pranešti apie jį policijai;
2. Nuosavybės jausmas sukuria aplinką, kurioje atpažinti įsibrovėlį ar svetimą yra daug lengviau.

Natūralus teritorijos stiprinimas kuriamas įrengiant tvoras, trinkeles, ženklus, tinkamai parenkant apšvietimą. Stengiantis suformuoti natūralią teritorijos apsaugą, rekomenduojama atsižvelgti į šiuos patarimus:

- Patalpos ir aplinka turi būti prižiūrimos taip, kad šalia gyvenantys asmenys galėtų lengvai bendrauti;
- Sodinkite medžius. Tyrimai rodo, kad gyvenamosios vietovės su daugiau medžių atrodo saugesnės, gražesnės ir yra dažniau naudojamos nei vietovės, kuriose medžių nėra;
- Apribokite privačias veiklas privačiose vietose;
- Įdiekite apsaugos sistemas (pvz., signalizaciją ar apšvietimą su judesio davikliais) įėjimo vietose;
- Bendrose erdvėse planuokite veiklas, kurios pritraukia daugiau žmonių ir padidina suvokimą, kad teritorija yra kontroliuojama.

Naudotinos techninės apsaugos priemonės

Vaizdo kameros – priemonės, padedančios išaiškinti teisės pažeidimus padariusį asmenį. Iš dalies pasiteisina ir kaip prevencinė priemonė.

Kokie yra vaizdo kamerų įrengimo ir naudojimo reikalavimai?

Vaizdo stebėjimas – tai vaizdo duomenų, susijusių su asmeniu, tvarkymas naudojant automatinės vaizdo stebėjimo priemones (vaizdo ir fotokameras ir pan.). Kadangi vaizdo stebėjimas yra susijęs su žmogaus privataus gyvenimo neliečiamumu ir jo asmens duomenų apsauga, vaizdo stebėjimo sąlygas nustato LR asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas.

Remiantis šiuo įstatymu vaizdo stebėjimas automatinėmis priemonėmis (pvz., kие įrengtomis kameromis) gali būti vykdomas siekiant užtikrinti visuomenės saugumą, viešąją tvarką, apginti asmenų gyvybę, sveikatą, turtą ir kitas asmenų teises ir laisves, tačiau tik tais atvejais, kai kiti būdai ar priemonės (pvz., signalizacija, fizinė apsauga ir pan.) yra nepakankamos arba netinkamos siekiant išvardytų tikslų. Įstatymas numato specialius reikalavimus vaizdo stebėjimą vykdančioms subjektams:

- vykdančys vaizdo stebėjimą asmenys (duomenų subjektai) privalo raštu pranešti Valstybinei duomenų apsaugos inspekcijai apie vykdomą vaizdo stebėjimą, nurodant vaizdo stebėjimo tikslą ir apimtį, vaizdo duomenų saugojimo terminą, priėjimo prie tvarkomų vaizdo duomenų sąlygas, šių duomenų naikinimo sąlygas bei kitus reikalavimus. Pavyzdinę pranešimo apie vykdomą vaizdo stebėjimo formą galima rasti Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos tinklalapyje adresu www.ada.lt. Nepateikus nurodyto rašytinio dokumento inspekcijai, vaizdo duomenų tvarkymas negali būti laikomas teisėtu;
- įstatymas taip pat numato pareigą informuoti asmenis apie vykdomą vaizdo stebėjimą, t. y. vaizdo stebėjimo vykdytojas privalo užtikrinti, kad prieš patenkant į patalpas ar teritoriją, kurioje vykdomas vaizdo stebėjimas, būtų aiškiai pateikiama informacija apie vykdomą vaizdo stebėjimą ir duomenų valdytojo pavadinimą, kontaktinius duomenis;
- įstatymas nustato ir specialius reikalavimus, kaip įrengti vaizdo stebėjimo priemones: jos turi būti įrengiamos taip, kad, atsižvelgiant į vaizdo stebėjimo tikslą, vaizdo stebėjimas būtų vykdomas ne didesnėje patalpos ar teritorijos dalyje, negu tai yra būtina, ir būtų renkama ne daugiau vaizdo duomenų, negu yra būtina.

Įstatymu nustatytas draudimas įrengti vaizdo stebėjimo priemones gyvenamojoje patalpoje ar jai priklausančioje privačioje teritorijoje, taip pat patalpose, kuriose asmenys pagrįstai tikisi absoliučios privatumo apsaugos ir kur toks stebėjimas žemintų žmogaus orumą (pvz., tualetuose, persirengimo kambariuose). Bendrojo naudojimo patalpose vaizdo stebėjimo priemonės gali būti įrengiamos bendraturčių daugumos sprendimu.

Pakeliamieji užtvarai – viena pagrindinių turto (automobilių) saugojimo priemonių, užtikrinanti ribotą patekimą į jūsų gyvenamąją teritoriją ir automobilių stovėjimo aikštelę. Dėl įrengimo reikia kreiptis į vietos savivaldą.

Apšvietimo stulpai, nuo judesio veikiantys žibintai – viena pagrindinių priemonių, skirtų turto apsaugai, taip pat puiki prevencinė priemonė nuo plėšimų, vagysčių iš automobilių, asocialių asmenų buvimo jūsų gyvenamojoje aplinkoje bei viešosios tvarkos pažeidimų. Dėl apšvietimo stulpų įrengimo reikia kreiptis į vietos savivaldą, nuo judesio veikiantys žibintai įrengiami savomis lėšomis.

Kaip išvengti nusikaltimų: problemos ir jų sprendimo būdai

Vagystė

APSUNKINKITE VAGIES GYVENIMĄ!

Saugios kaimynystės programa padeda ją vykdančioms asmenims sumažinti galimybes nukentėti nuo vagysčių. Aktyvūs gyventojai imasi tokių priemonių, kurios kelia problemų vagims:

- Kviečiasi bendruomenės pareigūnus atlikti aplinkos saugumo vertinimus, kurie padeda nustatyti labiausiai pažeidžiamas teritorijos vietas ir apibrėžti galimas grėsmes;
- Atnaujina ir keičia modernesnes spynas, technines saugos priemones, tvarko apšvietimą ir įrengia signalizacijas tose vietose, kur tai reikalinga pagal atliktą saugumo vertinimą;
- Moko šeimos narius ir artimuosius apsaugoti vertybes bei brangesnius daiktus, užrakinti duris ir uždaryti langus išeinant iš namų. Geras įprotis yra ir užrakinti duris net tuomet, kai esate namie;
- Kreipiasi į kaimynus su prašymu prižiūrėti jų namus, kai patys išvyksta ilgesniam laikui;
- Žymi daiktus slaptais policijos žymekliais, kurie vagystės atvejais padeda pareigūnams nustatyti vogtų daiktų tikruosius šeimininkus ir grąžinti juos tiems, kam jie priklauso;
- Rūpinasi pastato saugumu – viso pastato langais, durimis, spynomis ir paties namo apšvietimu;
- Buria tėvų ir kaimynų grupes, kurios iškilus pavojui padeda vaikams, senjorams ir kitiems asmenims, kuriems reikia pagalbos, ieško dingusių žmonių;
- Organizuoja gyventojų susitikimus su prevencijos pareigūnais ir diskutuoja apie žmonių poreikius bei galimybes kurti saugią aplinką;
- Kuria ir atnaujina kaimynų telefonų tinklą, kuris nutikus nelaimei padeda skubiai informuoti daug žmonių per trumpą laiką;
- Kuria signalizavimo sistemą, kuri suteikia galimybę labiau nutolusiems kaimynams informuoti kitus apie nelaimes ar reikalingą pagalbą;
- Pažymi saugios kaimynystės teritoriją specialiu ženklu.

Kibernetiniai nusikaltimai

Times siūlo dešimt svarbiausių patarimų, kaip apsiginti nuo tapatybės vagių:

1. Sunaikinkite visus nereikalingus dokumentus, ant kurių yra jūsų vardas ir adresas. Geriausiai tam naudoti dokumentų naikiklį. Nemeskite lauk nesmulkintų kvitų, sąskaitos čekių, debetinių ir kreditinių kortelių registracijos blankų, sutarčių su bankais ar net nereikalingų laiškų, ant kurių užrašytas jūsų vardas.
2. Reguliariai patikrinkite visus banko sąskaitos ir mokėjimo kortelės išrašus. Jei randate mokėjimų, apie kuriuos nieko nežinote, tuoj pat susisiekite su atsakinga institucija.
3. Niekada neduokite asmeninių ar sąskaitos duomenų niekam, kas į jus netikėtai to kreipiasi. Būkite įtarus, net jei jie teigia esą iš jūsų banko ar policijos. Paklauskite jų telefono numerių, patikrinkite, ar jis sutampa, ir tik tokiu atveju jiems perskambinkite. Galite būti tikri, kad bankas niekada neklaus jūsų PIN kodo, pilno apsaugos kodo ar slaptažodžio.
4. Nenaudokite to paties slaptažodžio daugiau nei vienai sąskaitai ir niekad nenaudokite internetinės bankininkystės slaptažodžių jokiems kitiems interneto tinklalapiams.
5. Jei kraustotės, apie tai nedelsiant praneškite bankui, išdavusiam jums mokėjimo kortelę, ir visoms kitoms organizacijoms, su kuriomis turite piniginių reikalų. Paprašykite pašto dar bent metus persiųsti visus laiškus, ateinančius senuoju adresu, į jūsų naują gyvenamąją vietą.
6. Jei įtariate, kad jūsų paštas vagiamas, susisiekite su artimiausiu pašto skyriumi. Patikrinkite, ar niekas neperadresavo jūsų laiškų jums to nežinant.
7. Jei jums pavogė ar jūs pametėte debetines ar kreditines korteles, iškart jas užblokuokite. Turėkite su savimi greitojo rinkimo numerius, kuriais tokiu atveju reikėtų skambinti.
8. Įsitikinkite, kad kiti žmonės negirdi ar nemato jūsų asmeninės informacijos, kai suteikiate kortelės numerius ar kitą informaciją internete, parduotuvėje ar telefonu.
9. Reguliariai patikrinkite savo asmeninio kredito bylą. Ją galite gauti banke, iš kurio ėmėte kreditą. Atkreipkite dėmesį į tai, kurios finansinės organizacijos ėmė jūsų informaciją. Yra ypač naudinga savo asmeninio kredito bylą tikrinti 2–3 mėnesius po to, kai pakeitėte gyvenamąją vietą.
10. Nusikaltėliai savo apgavystėms kartais pasinaudoja mirusių žmonių tapatybėmis. Tai gali sukelti sielvartą gedintiems šeimos nariams. Anglijoje tokiems nusikaltimams kelių stengiamasi užkirsti krepiantis į specialias paslaugas teikiančias institucijas, kurios panaikina visas mirusiojo detales iš reikalingų dokumentų. Lietuvoje tuo pasirūpinti teks patiems.

Triukšmas

Triukšmo lygį ir kitus reikalavimus dėl triukšmo buitinėse (gyvenamosiose) ir ūkinėse (komercinėse) patalpose reglamentuoja Triukšmo valdymo įstatymas, taip pat ir daugumoje savivaldybių patvirtintos triukšmo tose savivaldybėse taisyklės.

Leidžiamas skirtingas triukšmo lygis buitinėse (gyvenamosiose) ir ūkinėse (komercinėse) patalpose, skirtingas triukšmo lygis dienos ir nakties (ramybės) metu. Ramybės (vakaro ir nakties) metas buitinėse (gyvenamosiose) patalpose nuo 18.00 val., o ūkinėse (komercinėse) patalpose nuo 22.00 val.

Triukšmo lygį nustato Visuomenės sveikatos centras.

Leidžiamas triukšmo lygis:

- 1) gyvenamųjų namų miegamuosiuose kambariuose:
 - dienos metu (nuo 6 iki 18 val.) – iki 45 decibelų (dBA);
 - vakaro metu (nuo 18 iki 22 val.) – iki 40 dBA;
 - nakties metu (nuo 22 iki 6 val.) – iki 35 dBA;
- 2) gyvenamųjų ir visuomeninės paskirties pastatų aplinkoje:
 - dienos metu (nuo 6 iki 18 val.) – iki 65 dBA;
 - vakaro metu (nuo 18 iki 22 val.) – iki 60 dBA;
 - nakties metu (nuo 22 iki 6 val.) – iki 55 dBA.

Žinotina, kad savo širdies plakimą žmogus girdi 10 dBA garsu, 30 dBA triukšmą sukelia lapų šlamėjimas, laikrodžio tikėjimas, 40 dBA – šnabždesys, 50 dBA – lietus bei įprastinė kalba, 70 dBA – garsi kalba, 90 dBA – riksmas, 95–110 dB – motociklas, 120 – greitosios pagalbos ar policijos automobilių sirenos, 140 dB – reaktyvinio lėktuvo variklio gausmas. Miesto ir buities prietaisų keliamas triukšmas siekia nuo 40 iki 100 dBA. Fejerverkų sukeliamas triukšmo lygis – 150 decibelų.

Remonto darbams vykdyti reikalingas leidimas (leidimą išduoda savivaldybė), taip pat būtina apie tai informuoti laiptinės kaimynus.

Triukšmo kontrolę užtikrina policija ir vietos savivalda.

Policijos rėmėjai

2015 m. spalio 1 d. įsigaliojo nauja Lietuvos Respublikos policijos rėmėjų įstatymo redakcija. Policijos rėmėjas – tai asmuo, savanoriškai aktyviais veiksmais padedantis policijai saugoti viešąją tvarką ar kitaip užkertantis kelią nusikalstamoms veikoms ir kitiems teisės pažeidimams. Policijos rėmėjais gali tapti 18 metų sulaukę asmenys, atitinkantys įstatyme keliamus reikalavimus. Pirmiausia asmuo pateikia prašymą policijos įstaigos vadovui, kuris rengia patikrinimą, ar asmuo atitinka keliamus reikalavimus. Po to yra organizuojami mokymai, kurių metų supažindinama su teisės aktais, reglamentuojančiais rėmėjų veiklą, patruliavimo taktika, konfliktinių situacijų valdymu. Išklaušęs mokymus asmuo laiko egzaminą.

Prieš įrašant asmenį į policijos rėmėjų sąrašą, tikrinama, ar pretendentas atitinka keliamus reikalavimus. Atitinkančiam policijos rėmėjams keliamus reikalavimus asmeniui organizuojamas mokymas. Jį baigęs asmuo laiko egzaminą. Išlaikęs egzaminą asmuo policijos įstaigos vadovo įsakymu įrašomas į policijos rėmėjų sąrašą ir pasirašo 3 metų savanoriškos veiklos sutartį, kurioje raštu pasižada neatlygintinai padėti policijai. Sutartyje taip pat nustatomas minimalus valandų skaičius, kurias rėmėjas turės skirti sa-

vanoriškai veiklai. Įstatyme taip pat numatyta, kad policijos rėmėjai ne rečiau kaip kartą per metus privalo išklausti policijos įstaigos organizuojamus kvalifikacijos tobulinimo kursus ir išlaikyti egzaminą. Šio egzamino metu įvertinamas policijos rėmėjų pasirėngimas ir tinkamumas atlikti jiems pavestas funkcijas.

Pagrindinės policijos rėmėjų funkcijos yra užtikrinti žmogaus teises ir laisves, saugoti viešąją tvarką, prižiūrėti eismo saugumą. Svarbi naujovė yra ta, kad policijos rėmėjai turi teisę, vadovaujami policijos pareigūno patruliuoti savarankiškai (ne mažiau kaip po 2 asmenis). Šis modelis sėkmingai veikia organizuojant Vilniaus miesto policijos rėmėjų veiklą.

Policijos rėmėjus vienija 2013 metais įkurta Lietuvos policijos rėmėjų asociacija. Šios visuomeninės organizacijos siekis – kurti saugią aplinką, skatinant asmenis įsitraukti į aktyvią savanorišką veiklą, populiarinti Lietuvos policijos rėmėjo veiklą, formuoti teigiamą požiūrį.

*Parengta Lietuvos policijos rėmėjų asociacijos
Daugiau informacijos: www.policijosremėjai.lt*

Gerosios praktikos pavyzdžiai Lietuvoje

Savanoriški saugos būriai Šiauliuose

Asociacija „Savanoriški saugos būriai“ (SSB) įregistruota 2009 m. gruodžio 7 dieną. Idėja steigti SSB kilo LR Seimo nariui Valerijui Simulikui, gyvenančiam, dirbančiam Šiauliuose ir žinančiam miestiečių problemas. Jis nusprendė įgyvendinti idėją – su-burti žmones savanoriškai veiklai, tam, kad šiauliečiai jaustųsi saugūs. Pradžioje susi-būrė steigėjų grupė iš 7 narių, kurie ir įkūrė asociaciją „Savanoriški saugos būriai“. Šiuo metu SSB vienija per 200 narių. SSB turi savo vėliavą ir ženklą, kurių pagrindiniai akcentai – meška ir saulė. Tai neatsitiktiniai akcentai: meška yra jėgos ir stiprybės simbolis, saulė – šviesos ir šilumos, o ir Šiauliai vadinami Saulės miestu.

SSB veikia ne vieni, o aktyviai bendradarbiauja su Šiaulių apskrities vyriausiuoju policijos komisariatu, Šiaulių universitetu, Šiaulių profesinio rengimo centru, Tarptautinės policijos asociacijos Lietuvos skyriaus Šiaulių miesto poskyriu, Šiaulių apskrities gen. P. Plechavičiaus šaulių 6-ąja rinktine, Šiaulių m. Dainų mikrorajono bendruomene, Šiaulių m. Lieporių bendruomenės centru, asociacija „Tautos skydas“. Šiuo metu rengiamos bendradarbiavimo sutartys su Šiaulių apygardos probacijos tarnyba, Lietuvos raudonojo kryžiaus draugija, Šiaulių miesto švietimo įstaigomis.

Nuo pat SSB veiklos pradžios buvo išskirtos trys svarbiausios veiklos sritys:

Viešosios tvarkos palaikymas: SSB nariai, kurių dalis yra policijos rėmėjai, budi viešuose renginiuose ir kartu su policijos pareigūnais palaiko viešąją tvarką. Visi SSB

nariai savo laisvalaikį neatlygintinai aukoja vienam tikslui – saugiesiems ir draugiškesniems Šiauliams. Per šešerius metus budėta 3 890 valandų.

Parama neįgaliesiems, vienišiesiems, vargstantiems žmonėms: savanoriškų saugos būrių nariai rengia paramos akcijas jautrios socialinės grupės šiauliečiams: neįgaliesiems, pensininkams, vienišiesiems, mažas pajamas gaunantiems žmonėms. Bendraujant su daugiabučių namų bendrijų pirmininkais, švietimo įstaigų socialiniais darbuotojais ir miesto gyventojais, sužinoma apie žmones, kuriems reikalinga parama. 2009–2015 m. išdalinta per 1050 maisto produktų paketų. Paramos akcijos vykdomos tris kartus per metus.

Nusikalstamumo prevencija: SSB prevencinę veiklą vykdo Šiaulių miesto ugdymo įstaigose organizuodami svarbias akcijas miesto vaikams ir jaunimui. Akciją „Pirotechnikos priemonių įsigijimas, naudojimas ir atsakomybė. Nelaimės atveju pirmoji pagalba“ „Savanoriški saugos būriai“ organizuoja ir vykdo kartu su Šiaulių apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos, Šiaulių miesto policijos, Šiaulių miesto greitosios medicinos pagalbos stoties atstovais. Šiais metais pradėta vykdyti dar viena akcija „Būk saugus kelyje“. Kontaktai:

SSB buveinė – Tilžės g. 148, Šiauliai
SSB prezidentė Regina Kvedarienė, tel. +370 616 19 485, el. paštas reginamuzika@gmail.com
Tinklapis: <http://www.siauliai-ssb.lt/>
Facebook paskyra: „Savanoriški Saugos Būriai“.

Saugios aplinkos kūrimo mokymai bendruomenėms

Saugi aplinka – vienas iš kertinių demokratinės valstybės elementų, padedančių gerinti gyvenimo kokybę ir sudarančių galimybes laisvai ir be baimės auginti vaikus, kurti verslą ir puoselėti tautines tradicijas. Saugi aplinka skatina gyventojų judėjimą, formuoja tinkamo elgesio įgūdžius bei tradicijas, mažina izoliaciją ir polinkį nusikalsti. Bendruomenių gyvenime saugumo aspektas yra itin svarbus, ir jį kurti būtina pasitelkus visų gyventojų jėgas. Nė vienoje, net ir turtingiausioje šalyje vien tik policijos pareigūnų jėgomis užtikrinti gyventojų saugumą neįmanoma, todėl vis svarbesnis tampa ir gyventojų dalyvavimas kuriant saugią aplinką.

Bendras nusikalstamumo lygis Lietuvoje lieka stabilus, tačiau, įvertinus mažėjantį gyventojų skaičių, didėjančią migraciją ir senėjančius Lietuvos gyventojus, grėsmė tapti nusikaltimo auka auga. Vis dėlto kuriantiems saugią aplinką būtinos ir papildomos kompetencijos bei gebėjimai įžvelgti galimas grėsmes ir numatyti priemones, kurios padėtų užtikrinti mūsų visų saugumą. Saugios kaimynystės grupių asociacija,

Saugios aplinkos kūrimo mokymuose išmoksite:

- Atskirti privačią ir viešąsias erdves;
- Parinkti tinkamas priemones erdvėms atskirti (naudojant ne tik įvairias tvoras, atitvarus, tačiau ir natūralius užtvarus);
- Įvertinti durų ir langų saugumą bei patikimumą;
- Nustatyti, ar dabartinio apšvietimo pakanka, ir parinkti tinkamiausią konkrečiai teritorijai apšvietimą bei jo vietas teritorijoje;
- Sutvarkyti ir tinkamai apgenėti šalia augančius augalus;
- Naudodamiesi kriminogeninės situacijos analize parengti konkrečius saugios aplinkos kūrimo planus bei priemones, reikalingas jiems įgyvendinti.

pasitelkusi sertifikuotus CPTED (angl. *crime prevention through environmental desing*) specialistus, sukūrė vietos bendruomenių reikmėms pritaikytus saugios aplinkos kūrimo mokymus. Mokymus sudaro dvi dalys: pirmojoje (teorinėje) dalyje pateikiami pagrindiniai saugios aplinkos formavimo principai ir naudojamos priemonės, o antrojoje – atliekami praktiniai konkrečios teritorijos saugumo vertinimai. Toks mokymų formatas suteikia galimybę pasiekti konkrečių rezultatų bei parengti apčiuopiamus, konkrečios bendruomenės poreikiams pritaikytus saugios aplinkos kūrimo planus.

Nors egzistuoja gana daug mitų, jog saugios aplinkos kūrimas – brangi investicija, dažnai saugesnę aplinką galima sukurti ir pačių gyventojų jėgomis. Tinkamai atskirtos gyvenamosios erdvės, išryškinta privati erdvė ir užtikrinta tinkama jos priežiūra duoda gerų rezultatų: tokioje aplinkoje nusikaltėlis jaučiasi nejaukiai, o patys gyventojai gali lengviau atpažinti svetimus asmenis ir apsaugoti savo turtą. Juk išlaikyti pagrindinį CP-TED principą – matyti ir būti matomam – ne visuomet būtinos brangios vaizdo stebėjimo kameros: neretai pakanka tinkamai išgenėti augalus, įrengti efektyvų ir padedantį taupyti gyventojų lėšas apšvietimą ir tik „tamsiosiose“ zonos pasitelkti papildomas technines saugumo priemones.

Nepageidautino elgesio padeda išvengti ir specialūs ženklai, kuriais nusakomos pagrindinės elgesio taisyklės konkrečioje teritorijoje. Ir nors draudžiantis vartoti alkoholį ar rūkyti ženklas ir nesustabdo absoliučiai visų, tačiau tokie ženklai veikia nusikalsti taisyklėms linkusius asmenis ir galiausiai priverčia paklusti joms. Žinodami, kad bus pastebėti, o apie netinkamą jų elgesį bus informuojami pareigūnai ar kitos atsakingos institucijos, tokie asmenys renkasi kitas vietas. Tokių ženklų pavyzdžiai – tai ne tik draudžiantys vartoti alkoholį, rūkyti, netinkamai statyti automobilius išpėjamieji ženklai, tačiau ir Saugios kaimynystės ženklas, parodantis, jog šioje teritorijoje gyvenantys žmonės nesitaiksto su netvarka jų kieme. O „išdaužtų langų“ teorija sako, kad nusikalstamas ar netoleruotinas elgesys tvarkingose, prižiūrimose teritorijose pasitaiko gerokai rečiau.

Nors CPTED ilgą laiką buvo naudojamas projektuojant saugesnius miestus bei gyvenamuosius rajonus, nemaža šios teorijos elementų itin naudingi ir senesniuose rajonuose ar privačių namų kvartaluose gyvenantiems žmonėms. Tinkamai apibrėžtos zonos, sutvarkytas apšvietimas, išgenėti augalai ir įrengtos tinkamos langų ir durų apsaugos priemonės kartu su kaimyniškais gyventojų santykiais užtikrina saugią aplinką, kurioje sumažėja vagysčių, turto niokojimo atvejų, teritorijoje vis rečiau pasirodo nepageidaujami asmenys (viešose vietose vartojantys alkoholį ar netinkamai besielgiantys paaugliai), o pavojingose eismo vietose – sumažėja eismo įvykių. Sudarę tinkamas sąlygas bei įrengę išpėjamuosius ženklus galite išspręsti ir dažną miestų problemą – netinkamą automobilių statymą kiemuose.

Susidomėjote ir norėtumėte gauti daugiau informacijos apie mokymus ar susipažinti su detaliais jūsų programa? Kreipkitės į Saugios kaimynystės grupių asociaciją el. paštu skg.asociacija@gmail.com arba telefonu 8 686 26 057.

Sa247 **Saugios kaimynystės vadovas.** Parengė Saugios kaimynystės grupių asociacija. – Vilnius: UAB „Litera“, 45 p.

ISBN 978-609-8144-14-7

UDK 351.74/.76(474.5)

Sa247

SAUGIOS KAIMYNYSTĖS VADOVAS

Parengė Saugios kaimynystės grupių asociacija
Redagavo Alirdas Malakauskas
Viršelio dizainerė Vigita Juodvalkienė
Maketavo Laura Vilkanauskienė

2015-12-10. 2,75 spaudos l. Tiražas 1000.
Išleido UAB „Litera“. Maumedžių g. 35-10, LT-08460 Vilnius
Tel. + 370686820054. El. p. litera@dailu.lt

**Saugios kaimynystės
grupių asociacija**

L. Zamenhofo g. 10-34, Vilnius
Tel. +370 686 26 057
skg.asociacija@gmail.com
www.saugikaimynyste.net

ISBN 978-609-8144-14-7

9 786098 144147